

**TEOMAN ÖZTÜRK'Ü
ANIYORUZ**

11 Temmuz 2009

1.Baskı:

ISBN: 978-9944-89-781-5

Türk Mühendis ve Mimmar Odaları Birliği
Selanik Cad. 19/1 06650 Yenişehir / Ankara
Tel: (0312) 418 12 75 Faks: (0312) 417 48 24
Web Sitesi: <http://www.tmmob.org.tr>
E-Posta: tmmob@tmmob.org.tr

Kapak ve Sayfa Düzeni

Dijle Konuk

Baskı

Kardelen Ofset
İncesu Caddesi 96'lar Apt. No:6/Y
Kolej/ANKARA
Tel: (312) 432 13 78 Fax: (312) 432 23 78

11 Temmuz 2009'da Teoman Öztürk bizi, sevenlerini, dostlarını, TMMOB'lileri yine bir araya topladı.

Sevgili Başkanımızı saygıyla, sevgiyle anıyoruz.

TMMOB Yönetim Kurulu
Temmuz 2009

SUNUCU- Değerli konuklarımız; Başkanımız Teoman Öztürk'ün aramızdan ayrılışının 15. yılında düzenlediğimiz bu anma etkinliğine hepiniz hoş geldiniz.

Öncelikle hepinizi Teoman Öztürk'ün mücadele arkadaşlarının anısına saygı duruşuna davet ediyorum.

(Saygı Duruşu)

SUNUCU- Teşekkür ediyoruz.

Açılış konuşmasını yapmak üzere TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı'yı kürsüye davet ediyorum.

MEHMET SOĞANCI (TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı)- Sevgili Aylin Abla, Elif, Aslı, Teoman, Taylan, Selçuk,

Teoman Öztürk'ün arkadaşları, dostları,

Örgütümüzün çeşitli kademelerinde yöneticilik yapan sevgili mesai arkadaşlarım,

TMMOB'nin kadroları,

Hepinizi TMMOB Yönetim Kurulu ve şahsım adına sevgiyle, dostlukla selamlıyorum. Sevgili Başkanımızı anma gününde yine birlikteyiz. Sevgili Başkanımızla bugün yine bir aradayız.

Sevgili arkadaşlar,

Öncelikle, Sevgili Başkanımızın TMMOB'nin Genel Kurullarında söylediği ve bugünlere dek gelen sözlerinden bir kaçını sizinle burada paylaşmak istedim:

17 Mayıs 1974, 19. Genel Kurul: "Türkiye teknik elemanları; her sorunumuzun çözümünde, halkımızın ve onun ayrılmaz bir parçası olan çalışanların temel ihtiyacının özgürlük ve gerçek demokrasi olduğuna inanmakta; demokrasinin bütün toplumsal hayatımıza yaygınlaştırılması ve güçlendirilmesi yolundaki mücadeleyi her düzeyde ve etkin bir biçimde sürdürmeyi istemektedirler. Kendi gücümüze dayanan bir kalkınma ve sanayileşmeden yana olarak; her dönemde, halkımızın yanında ve çalışanların içindeki yerimizi almak; ulusal hedefleri ve kazanılmış hakları savunmak ve bugüne

kadar sürdürülen yurtsever mücadeleyi daha etkili bir biçimde devam ettirmek için güçlenmek amacımızdır. "Halkımızın tam bağımsızlık ve gerçek demokrasi yolundaki mücadelesi, giderek, mutlaka, güç kazanacak ve ilerleyecektir. Zaman zaman yavaşlatılmaya ve belki de, yakın geçmişte olduğu gibi durdurulmaya çalışılacak; fakat geri götürülemez, engellenemeyecektir."

7 Mayıs 1976, 21. Genel Kurul: "TMMOB önümüzdeki dönem de, üye tabanını bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi etrafında toplamak üzere somut sorunlarından hareketle; iç ve dış sömürüyü teşhir edecek, bu çalışmalarını daha etkin ve yaygın yayın eylemleriyle kitlelere aktaracaktır. Diğer çalışan kitlelerle ortak eylemlerini sürdürecektir. Sorunların kaynağı emperyalist kapitalist sistemdir. Çözümüne emperyalist-kapitalist sistemin çözülmesiyle varılacaktır. Emperyalizme ve onun içindeki uzantılarına faşizme ve silahlı çetelerine karşı emekçi kitlelerle dayanışmamız ve ortak mücadelemiz, güçlenerek sürecektir. TMMOB bu anlamda bir mücadelenin önemli demokratik araçlarından biridir. Gelecek günlerin, bugünkü bir avuç egemen azınlığın değil, halkımızın olacağına inanıyoruz. Bu inançla yola çıktık, bu inançla başaracağız."

13 Mayıs 1978, 23. Genel Kurul: "Bu güçle IMF'li, Dünya Bankalı, NATO'lu, Ortak Pazarlı, 141-142'li düzene karşı çıkacağız. Silahlı bombalı saldırılardan yılmayacağız. Bir yandan içi sınıfının kazanılmış haklarını savunurken, öte yandan grevli toplu sözleşmeli sendikal haklarımızı almak için çok çalışacağız. Bu arada işçilerin ve memurların ücretlerinin dondurulması girişimlerine karşı mücadele edeceğiz. Doğal kaynaklarımızın halk yararına kullanılması konusunda çaba harcayacağız. Bunlar hiç kimseden hiçbir diyet beklemeden, emekçi halkımızın aydınlık geleceği için gerekli gördüğümüz için yapacağız. Başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçilerin ve örgütlerinin birlikte verecekleri mücadelelerle gelecek günlerin aydınlık olacağına, bugün her zamankinden daha çok inani-

yoruz. Bu inançla Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinden yükselen sesin her geçen gün daha da tutarlı olacağını, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesindeki yerimizin güçlenerek korunacağını dosta düşmana duyuruyorum.”

19 Mayıs 1979, 24. Genel Kurul: “Bilimi ve tekniği emekçi halkımızın hizmetine sunma, grevli-toplu sözleşmeli sendikal hakkımızı alma yolunda güçlü bir mücadele sürdüreceğiz. Sömürü, baskı, zulüm ve faşist saldırılara, en ufak üretim birimlerimizden başlayarak her alanımızda yılmadan, bunalmadan karşı çıkacağız. Gün zaaflardan, eksiklerden, yanlışlardan arınma günüdür. Gün en az kanımızı iliğimizi sömürenler, emenler kadar güçlü olma günüdür. Gün, başarmak günüdür. Mühendis ve mimarlar ve örgütleri Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğinin diğer demokratik güçlerle omuz omuza, bu yolda kendisine düşeni yerine getireceğine her zaman inandım. Önümüzdeki çetin günlerde de görevlerimizi eksiksiz olarak yerine getirmek için elden gelen çabayı göstereceğimize inanıyorum. Başta işçi sınıfı olmak üzere tüm demokrasi güçlerinin hayatın her alanında birlikte verecekleri tutarlı ve aktif mücadelelerle gelecek emekçi halkımızın olacaktır. Gelecek aydınlık olacaktır.”

Evet, sevgili arkadaşlar,

Teoman Öztürk yaşıyor. O hep aramızda. Bizlerle beraber.

Teoman Öztürk; 1998 Demokrasi Kurultayı, 2003 Mühendislik Mimarlık Kurultayı kararlarında yaşıyor. TMMOB Genel Kurullarının sonuç bildirilerinde yazılanlarda yaşıyor.

Teoman Öztürk, 1996’da Makina Mühendisleri Odası’nda başlatılan, 1997’de TMMOB ortamında yürürlüğe giren, bugün tüm odalarımızda önemli aşamalara gelen öğrenci üye çalışmalarımızda yaşıyor.

Teoman Öztürk ülkenin dört bir yanında gerçekleştirdiğimiz kent sempozyumlarımızda bizimle birlikteydi. Sevgili Başkanımız, İstanbul, Ankara, İzmir, Eskişehir,

Kocaeli, Mersin, Samsun, Aydın, Edirne, Bursa, Diyarbakır, Kırklareli, Van, Antalya, Batman, Bodrum Kent Sempozyumlarında yaşıyor. Bugün sayısı kırka ulaşan İl/ilçe Koordinasyon Kurullarımızın emekten ve halktan yana yapılan çalışmalarında Teoman Öztürk hep var.

Teoman Öztürk TMMOB'nin 40. Dönemi'nde yapılan/ yapılacak kongre, kurultay, sempozyum etkinliklerinde hep bizimle beraber. Yerel Yönetimler ve Kentleşme Sempozyumu, Coğrafi Bilgi Sistemleri Kongresi, Ücretli ve İşsiz Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları Kurultayı, İklim Değişimi Sempozyumu, Kadın Mühendisler, Mimarlar ve Şehir Plancıları Kurultayı, Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği Sempozyumu, Sanayi Kongresi, Enerji Sempozyumu, Jeotermal Kongresi, Afet Sempozyumu. Bu etkinliklerimizin tamamında, O yanı başımızda. Odalarımızın tüm etkinliklerinde salonlarda O da bizi izliyor.

Teoman Öztürk kitaplarımızla yaşıyor. TMMOB'nin 40 Dönemi'nde çıkarılan; TMMOB'nin İlkeleri, Çalışma Anlayışı, Yasası, Yönetmelikleri, TMMOB ve Bağlı Odaların Genel Kurul Sonuç Bildirileri ve Çalışma Programları, Bartın-Amasra Termik Santral Raporu, Nasıl Bir Kent? Nasıl Bir Yerel Yönetim Raporu, Su Raporu, Türkiye'de Mühendis Mimar Şehir Plancısı Profil Araştırması kitaplarımızda yaşıyor. Artık düzenli çıkan Birlik Haberlerinde hep o var.

Sevgili Arkadaşlar,

Teoman Öztürk her dönem olduğu gibi bu dönemde de alanlarda bizimle beraberdi. 12 Eylül'de 12 Eylül karanlığına karşı yapılan mitinglerde, 24 Ocak'ta Adana'da, 8 Mart'ta Denizli'de krize ve yoksulluğa karşı düzenlediğimiz mitinglerde, 15 Mart'ta İstanbul'da Su Hayattır Satılamaz mitinginde kürsüde konuşurken yanı başımızdaydı. 22 Kasım'da tüm Türkiye'de TMMOB sokakta sözünü söylerken Sevgili Başkanımız bizlerle beraberdi. 1 Mayıs'ta Taksim'e Sevgili Başkanımızla birlikte omuz omuza çıktık.

Evet, Sevgili Arkadaşlar,

24 Mayıs 1980'de 25. Genel Kurul'da Teoman Öztürk şöyle veda etmişti: "Ufak tefek küçük burjuva hastalıklarının TMMOB'nin yerine getirmesi gerektiği görevlere mutlaka ayak bağı olmaya çalışacağına ama inançlı ve kararlı mücadele arkadaşlarımla bunları yenerek başarıya ulaşacaklarına, bir görev bilinciyle gelmiş arkadaşlarımla TMMOB'yi bugünlerden daha üst düzeylere çıkaracaklarına, vardıracağına inanıyorum. Böylelikle görevlerimizi yerine getirmekle Türkiye devrimci hareketine kendi alanımızda mütevazı ama önemli katkılarda bulunacağımız açıktır. Gelecek günler mutlaka aydınlık olacaktır. Yaşasın başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçilerin sürdürdüğü ve mutlaka başarıya ulaşacak olan bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi. Yaşasın bu yolda kendilerine düşen görevleri güçlendirerek sürdüren mühendis ve mimarlar. Yaşasın TMMOB."

Evet, Sevgili Arkadaşlar;

Şimdi ben de diyorum: Herkes bilmelidir ki, 1970'lerden beri sürdürülen bu onurlu yürüyüş ve dik bir duruşla TMMOB; sinmeden, korkmadan, geri adım atmadan temel hak ve özgürlüklere sahip çıkacaktır. Biz bu bayrağı bizden öncekilerden devraldık, bizden sonrakilere de onurla devredeceğiz. Bunu herkes böyle bilsin.

Usta demiş ya: Kim ne derse desin sen bildiğin yolda yürümeye devam et. Evet, TMMOB kendi bildiği şekilde 1970'lerde Teoman Öztürk ve arkadaşlarıncı yaratılmış yol haritasında yürüyüşüne devam ediyor, devam edecek.

TMMOB bütün yaşanan olumsuzluklara karşı, karanlığa karşı aydınlığı, baskıcı, otoriter yönetim anlayışına karşı özgürlük ve demokrasiyi, ırkçı ve milliyetçi anlayışın beslediği linç kültürüne karşı bir arada kardeşçe ve barış içinde yaşamayı, her şeyin para-kâr olduğu piyasa anlayışına karşı eşitliği ve adaleti savunmaya devam edecektir. TMMOB emekçi sınıfların haklar mücadelesine, halkımızın işsizlik, yoksulluk ve yolsuzlukla

mücadele taleplerine sahip çıkacaktır.

TMMOB “şimdi tam da eşit, özgür, demokratik bir Türkiye talebini yükseltme ve bunun için mücadele etme zamanıdır” demektedir. Şimdi neoliberal politikalara, gericiliğe, darbe çığırtkanlıklarına direnme zamanıdır. Şimdi TMMOB “kahrolsun emperyalizm, yaşasın mücadelemiz” demektedir.

Evet, bu ülkenin iyi ki TMMOB’si var sevgili arkadaşlar. TMMOB’nin iyi ki Teoman Öztürk gibi bir başkanı vardı. İyi ki o dönemin çok değerli kadroları vardı. Hepsine Yönetim Kurulum adına saygı ve sevgi sunuyor ve huzurunuzda Sevgili Başkanımız Teoman Öztürk’ü ve arkadaşlarını alkışlıyorum değerli arkadaşlarım.

SUNUCU- Değerli konuklarımız; anma programımızın şimdiki bölümünde Teoman Öztürk ile ilgili bir slayt gösterimiz var. Siz slaytları izlerken aynı zamanda Ahu Sağlam’da bize güzel sesiyle şarkılarını söyleyecek.

Kendisini sahneye davet ediyorum.

(Slayt gösterisi)

AHU SAĞLAM- Sömürüye, gericiliğe ve emperyalizme karşı tam bağımsız bir Türkiye için, bu mücadelede bizleri yeniden bir araya getiren Teoman ağabeyi saygıyla anıyorum, bu mücadelede, sizlerle birlikte olmaktan onur duyuyorum.

----&----

PANEL

“KAPİTALİST KÜRESELLEŞMENİN KÜRESEL KRİZİ”

Oturum Başkanı:

Mehmet SOĞANCI

(TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı)

SUNUCU- Değerli konuklarımız; anma etkinliğimize “Kapitalist Küreselleşmenin Küresel Krizi” paneliyle devam edeceğiz.

Panelimizi yönetmek üzere Yönetim Kurulu Başkanımız Mehmet Soğancı ve değerli panelistlerimiz; Prof. Dr. Korkut Boratav, Prof. Dr. İşıya Üşür ve Prof. Dr. Aziz Konukman’ı buraya davet ediyoruz.

OTURUM BAŞKANI (Mehmet Soğancı)- Evet arkadaşlar, panelimize başlıyoruz.

Ben birbirinden değerli konuşmacıları sizlere tanıtmayacağım, zaten TMMOB ortamında gerek Korkut Hocamız, gerek İşıya Hocamız, gerek Aziz Hocamız kadrolu konuşmacı olarak konuyla ilgili görüşlerini bizlerle sık sık paylaşıyorlar. Biz, iktisat konusunda ya da başka konularda, söylenenlerin dışında başka bir dili geliştirdikleri için her üç hocamızı da dinlemekten çok büyük bir keyif alıyoruz.

Ben önce sözü Prof. Dr. İşıya Üşür’e veriyorum.

Prof. Dr. İŞAYA ÜŞÜR- Efendim, başta Başkan olmak üzere Mimarlar, Mühendisler Odası tüm üyelerine, herkese iyi akşamlar diliyorum. Böyle seçkin bir topluluğa beni tekrar davet ettikleri için teşekkür ediyorum.

Benim için bugün burada bulunmanın hepimizin çok iyi tahmin edebileceği üzere özel bir anlamı daha var, birçoğunuzda olduğu gibi, özellikle benim kuşağımdan olan kimseler açısından söylüyorum, o da sevgili dostumuz mücadelesiyle her zaman yanımızda ve bizlere ışık tutan Teoman Kardeşimizi hatırlayacak bir günde benim burada konuşmacı olarak bulunmam bana ayrıca hüzünlü bir keyif vermektedir. Anısı, mücadelesi hepimizin yanında olsun diyorum ve herkese teşekkür ediyorum. Sizlere de geldiğiniz için teşekkür ediyorum.

Bu kriz meselesi üzerine konuşmak hem çok kolay, hem zor bir konu. Eğer meslekten bir iktisatçı gibi konuşacak olsam işin kolayına kaçmış olur ve 10-15 dakikada özetlerdim. Ben öyle yapmayacağım, biraz

farklı bir şey söyleyeceğim. Çünkü krize biraz -Teoman dostumuzun yanımızda olduğunu varsayıyorum- Teoman dostumuzun anısını da arkama alarak krizlerle ki, kriz deyince daha çok iktisadi krizleri anlıyoruz- iktisadi krizlerle ideolojik krizler, toplumsal krizler arasında bir bağ kurmaya teşebbüs edeceğim. Dolayısıyla, bugün içinden geçmekte olduğumuz krize çok fazla değinmeyeceğim, ona zannediyorum Korkut Hocam, hepimizin hocası, benden çok daha yetkin bir biçimde değinecektir. Türkiye'ye etkilerini de yine sevgili dostumuz, kadim dostum, Aziz arkadaşım Türkiye'ye etkilerini anlatacaktır.

Efendim, isterseniz biraz etimolojiyle başlayayım. Ben zaman zaman böyle şeyler yapıyorum. Kriz, Türkçe'de bunalım diyoruz, buhran diyoruz; ama aynı anlamda kullanıyoruz. Kriz sözcüğü "krino" sözcüğünden gelme, oradan Latinceye geçmiş. Malumatfuruşluk olarak algılamayın lütfen ve hem bugün bizim kullandığımız anlamda iktisadi krizi anlatıyor, hem de karar verme anını anlatıyor. Başka bir şeyi daha anlatıyor; bu belki biraz daha sonraki zamanda yüklenmiş, o da dini bir anlamı bağrında taşıyor, karar vermenin son an, yani ölümlerin dirildiği ve kimlerin cennete, kimlerin cehenneme gideceğini bildiren bir duruma da işaret ediyor; krizin böyle bir hikayesi var. Hikâyesi üzerinde sabaha kadar konuşabilirim; ama gerek yok, bu şimdilik bizim için yeterli zannediyorum.

Tabii kriz, karar vermeye aşılacak bir durum anlamını kazanınca bugün yaşamakta olduğumuz iktisadi krizde ya da geçmişte de yaşamış olduğumuz krizleri de biraz bu perspektiften görmek lazım. Yani kriz, bir diğer açıdan bakacak olursanız ve tarihi gelişimi içinde sözcüklerin, kavramlarında kendilerine özgü hayatları var. O hayatın içinden bakacak olursanız esas itibariyle tıptan alınmış bir deyim. O da bir hastanın iyi ve veya kötü olma, yani karar verme anı, ateşin yükseldiği an, bu öyle bir an ki, hani Türkçe'de 'ya o tarafa ya bu tarafa' deriz ya, öyle bir ana işaret ediyor. Şimdi içinden geçmekte olduğumuz kriz böyle bir ana işaret

ediyor mu, etmiyor mu? Orası biraz tartışmalı. Krizin ilk, sıkı bir biçimde, sıcak bir biçimde hissedildiği ilk günlerde o ana işaret edildiği düşünölmüştü. Yani dikkat ederseniz, biraz da başta söylediğim dinsel bir anlamı da çağırıştırıyor, işaret ediyordu; ama onun olmayacağını ve yanlış bir heyecanın, yanlış bir karar vermenin eşğinde olduğunu o zaman da çeşitli vesilelerle dile getirmiştik.

Doğrudur, bugün içinden geçmekte olduğumuz kriz kapitalizmin krizi midir? Fakat aynı zamanda aşağı yukarı 80'lerden bu tarafa devam etmekte olan neoliberal sermaye birikim sürecinin de krizidir. Bunu böyle söyleyince tabii "sermayenin önündeki en büyük engelin yine sermayenin kendisi olduğu" şeklindeki görüş haklılık kazanır. Dolayısıyla, eğer sermaye birikim sürecinin önünde bir engel çıktığı tespiti yanlış değilse, bunun aşılması gerekeceği açıktır. Değirmek istediğim, konuşmamı oturmak istediğim mesele, tam da, bu noktada baş gösteriyor işte! Bir diğer ifadeyle, engeller, ya sistemin içinde kalarak, fakat onu yenilemek suretiyle aşılabilecektir; ya da onu (sistemi) dönüştürerek, farklı bir sistem kurmak suretiyle tamamıyla ortadan kaldırılacaktır. İşte dönüm noktası, karar verme anı yani kriz budur!

Tabii bunu bu şekilde, yani, bugün içinden geçmekte olduğumuz sermaye birikim sürecinin tıkanması biçiminde ortaya koyunca, şu soruyu da cevaplandırmak gerekecek: Bu krizin önceki krizlerden farkı var mı yok mu? Örneğin, 29 krizinden bir farkı var mı? Ben o teknik farklılıklara girmeyeceğim, sorular kısmında isterseniz biraz deşerim; ama şunu söyleyeyim: 1929 krizi bir trajedydi, şimdiki ise bir komedi;¹ birkaç açıdan komedi.

¹İfade, Marx'dan esinlenerek S. Zizek tarafından da kullanılmıştır, farklı bir bağlamda olsa da.

29 krizi, ondan önceki büyük krizleri söylüyorum, küçük krizleri bir tarafa bırakıyorum. 1873-96 krizi de bir trajedydi; ama 73-96'da olsun, 29 öncesinde ve sonrasında olsun, krizin bir ikinci anlamıyla karar verme anının artık kapitalizmin dünya ölçeğinde olmasa bile, ulusal ekonomiler bazında kendini yenileme değil, kendini aşma, sistemin yenilenmesi değil, sistemin değişmesi, dönüşmesi anlamında bir işlevi vardı, bir anlamı vardı. İşte 29 krizinden belki önce; ama ondan sonra da önemli değişimler oldu. Örneğin, 1949 yılını hatırlayın, yine büyük hareketleri söz konusu ediyorum, 1949'da, Çin'de beğenelim, beğenmeyelim, o ayrı bir tartışma konusu, sosyalizm kurulmuştu, onun arkası geldi ve mücadeleler -esas altını çizmek istediğim husus- hiç bitmedi. Yani 29 krizi yine bir sermaye birikim sürecinin kriziydi; ama sermayenin önündeki engel çalışan kesimlerin büyük direnişleriydi, büyük mücadeleleriydi; bunu görüyoruz. Fakat gelin görün ki, bu içinden geçmekte olduğumuz krizde hem bizde -maalesef mi demem gerekiyor, hem de dünyada en azından 29'la kıyaslandığında o kadar büyük mücadeleler yok, olaya komedi tarafı veren de bence burada. Dolayısıyla, çalışan kesimler, işçi sınıfı hiçbir şey yapmasa bile kapitalizm kendi kendine krize giriyor: Marks'ın sözünde olduğu gibi "sermayenin önündeki en büyük engel bizatihi sermayenin yine kendisidir."

Peki bu kriz böyle sürer mi? Sürmez, mesele orada değil, bir şekilde son bulur, sistem kendini yenileyebilir. Burada krizin derinliği, süreci, zamanı veya süresi tartışma konusu; bu her zaman olur. Krizler, ben biraz bu iktisatçıları jeologlara benzetirim. Nasıl jeologlar en azından bugünkü bilgi aşamasında depremin kesin gününü, tarihini, saatini veremiyorsa, iktisatçılar veya ekonomi politikçiler de biraz böyledir, kendimi de biraz öyle görürüm. Üç aşağı beş yukarı tahmin ederiz; ama "haydi gününü, saatini söyle" dediğiniz zaman, bu büyük riske girmektir. Gününü, saatini söyleyebiliriz belki; ama tutturmak biraz zordur. O itibarla bunun sadece gerçekleşebileceğini ileri sürebiliriz.

Fakat mesele şurada, olaya komedi niteliğini veren taraf da şurasıdır: Kapitalizmin iktisadi açıdan bir krizde olduğu konusunda hiçbirimizin şüphesi yok, bence mesele orada değil. Mesele, hem bizde, hem de dünyada solun ideolojik bir kriz içinde olması, bugün içinden geçmekte olduğumuz krize komedi niteliğini –en azından bana göre- veren de solun bu ideolojik krizini aşamamış olmasıdır. '80'lerde kapitalizm, çok genel bilinen ismiyle Fordizmden postfordizm'e geçerken bizim Türkiye'de başka bir şey daha olmuştu; 1980, aynı zamanda 12 Eylül darbesini de hatırlatıyor, solun da üzerinden bir silindir geçmişti, onun da etkisiyle, bu iki etki bir araya gelerek, solu fiziksel olarak da ortadan kaldırmaya yönelik hareketler ortaya çıkmıştı, bunu biliyoruz. Ama aşağı yukarı aradan 25 sene geçmesine rağmen, dünyada da bizde de sol ideolojik bir kriz içinde dönüp durmaktadır. Yeni yeni toparlanmalar başlıyor; ama yeterli olmadığını görüyoruz.

Bunun önemi şurada: Eğer benim gözlemim çok yanlış değil ise, eğer sol ideolojik bir kriz içinde ise, kapitalizme karşı ne yapacağına dair hem teorik olarak, hem de pratikte örgütlenemiyorsa, düşüncelerini yayamıyorsa, daha yaşanılabilir, daha insanca bir sistem peşinde teorik ve pratik olarak el ele yürüyemiyorsa, bunu ideolojik kriz şeklinde nitelemekten başka ne şekilde niteleyebiliriz? Ben doğrusu bilmiyorum. Burada bu olaya bu denli açıklıkla dikkat çekmeye, dediğim gibi sizlerin iyi niyetine güvenme ve sevgili dostumuzun anısının arkamızda, yanımızda olmasından cesaret alarak girebiliyorum; ama zannediyorum, benim bu tespitimi abartılı bulabilirsiniz, ne var ki bütünüyle de göz ardı edemezsiniz. Bu başka bir meydana getirir; yukarıda değindiğim gibi, sermaye birikiminin önünde bir engel varsa, nesnel olarak bu yaşanıyorsa, bu engelin aşılmasının iki yolu mevcuttur; ya sistem içinde, fakat onu yenileyerek kalırsınız; ya da onu dönüştürerek aşarsınız. Bu durum da krizlerin, krizi yaşayanlar tarafından nasıl algılandığına bağlıdır. Bu da krizlerin öznel yanını vurgular, ki bu durum da herhalde başka bir karar verme anına, kritik bir konuma işaret eder.

Şimdi o çetrefilli meseleye izninizle girmeyeyim. Ama benim kanaatimce bu konu üzerinde kafa yoran Marks ve ondan sonra gelen düşünürler, o çizgideki düşünürler bunu açıkça söylemişlerdir; burada benim tereddüdüm yok. Dolayısıyla, eğer az önce de belirttiğim üzere daha yaşanılabilir bir toplum isteniliyorsa, sorunu “bugünkü kriz ne zaman bitecek?” şeklinde değil, kapitalizmin bize empoze ettiği, farkında olarak, olmayarak bizlerin de benimseyerek yaşamaya devam ettiği yaşam tarzını, çalışma tarzını, emek harcama biçimini olduğu gibi koruyacak mıyız, biraz ona makyaj yapıp sürdürecektir miyiz? Yoksa onu dramatik bir biçimde kritik anda, (kriz ile kritiğin anlamı da burada tekrar karşımıza çıkıyor) karar verip değiştirecek miyiz? Benim bildiğim, yaşam da çok küçük sayılmaz, ömür sürem içinde elde ettiğim deneyimler, gördüğüm şeyler de aşağı yukarı 80'lere kadar bu minval üzere gidiyordu, sol da kendisine bu çizgiyi tutturmuştu. Şöyle temellendiriyordu, böyle temellendiriyordu, temellendirmelere itirazımız olabilirdi, naif bulabilirdik, çocukça bulabilirdik ve saire; bu başka bir tartışma. Ama solun özellikle ana gövdesi itibarıyla, bu benim arz etmeye çalıştığım, anlatmaya çalıştığım doğrultuda hem teorik geliştirmelerini, hem de pratik mücadelelerini ortaya koyduğunu söyleyebiliriz.

O zaman bence bir ideolojik kriz yoktu, belki ufak tefek karmaşalar vardı, anlık karmaşalar olabiliyordu; ama şimdi sol hem Türkiye’de, hem de dünyada böyle bir kriz içinde; dolayısıyla, eğer bu kriz iktisadi bakımdan sürmeye devam ederse, bunun acıları çalışan kesimler (içine de kimleri sokacağız, çalışan kesimler derken o ayrı bir tartışma konusu, hangi grupları, hangi alt kesimleri alacağız, onu her zaman tartışabiliriz) ama eğer krizin bu doğrultuda analiz edilmesi, bu doğrultuda değerlendirmesi devam ederse bana öyle geliyor ki, bugünkü kriz bir şekilde geçer, üç sene sonra geçer, beş sene sonra geçer; ama geçer ve biz de yeni krizleri konuşmaya devam ederiz. Nitekim 29 krizi benim kanaatimce bundan çok daha ağır ve derindi, geçti; 6-7 sene sürdü, ondan sonra kapitalizm kendini toparladı. Kapitalizm oldukça esnek bir sistemdir.

Benim gördüğüm, dünyada insanlığın yaşadığı sistemler içinde en esnek sistemlerin başında geliyor, bayağı bir esneklik var. Bir-iki kritik noktasından hiç taviz vermiyor; ama onun dışında bir sürü konuda taviz verip varlığını sürdürebiliyor.

Benim bu kriz konusunda esas itibariyle vurgulamak istediğim, dikkatinize sunmak istediğim husus bu idi ve tabii bu ideolojik kriz gittiği zaman onun koşullarını da hatırlatmama izin veriniz lütfen, bu ideolojik kriz geçtiği takdirde ideolojik kriz politik krize, yani iktisadi kriz politik krize dönüştürülebilir ve dönüştürülmelidir. Ancak bu takdirde krizin esas ve ikinci anlamı, yani yenileme değil, dilerseniz makyajlama değil, kökten bir biçimde değiştirme işlevi de, en azından koşulları yaratılmış olur. Aksi takdirde ideolojik olarak toparlanma olmazsa, kriz ve krizler bu açıdan değerlendirilip ve ona göre adımlar atılmazsa kriz, iktisadi kriz olarak gelir, birimizi daha çok etkiler, birimizi daha az etkiler, birimiz biraz daha çok sürünürüz, diğerimiz daha az sürünürüz, zannediyorum, olacak olan budur; ama sistem olduğu yerde varlığını sürdürür. Daha az insanı etkilemesi, çalışan kesimleri daha az etkilemesi açısından da bu ideolojik toparlanma gereklidir. Bu savımı desteklemek için hayal gücünüzü bir parça çalıştırmanızı rica edeceğim.

Eğer çalışan kesimlerin mücadelesi bugün çok daha yaygın ve etkili olsaydı, çok daha yoğun olsaydı, demin Mehmet Soğancı'yı dinlerken güzel bir laf oldu, bütçeden ya da başka kaynaklardan her tarafa kaynaklar aktarılıyor, bugün de öyle değil mi? Mesela, Amerika Birleşik Devletleri'nde neredeyse trilyonlarca dolar özel kesimlere aktarılıyor; ama çalışan kesimlerin ücretlerine üç kuruş zam söz konusu olmaya başlayınca kıyamet kopuyor, "efendim, kaynağımız yok, kaynağımız yok, kaynağımız yok, nereden para bulalım?" Oraya nereden buluyorsanız, buraya da haydi haydi bulabilirsiniz, mesele, kaynak bulup bulmama meselesi değil. Yani krizden daha çabuk çıkmanın koşullarından biri de doğrudan doğruya çalışan kesimlerin mücadelesinden bir ideolojik baskılanmadan kurtulmasından geçer diye

düşünüyorum. Bu koşullanma, bu kurtulma beraberinde politik krizden ya da krizlerden kurtulmayı da getirecektir. Benim açımdan ve zannediyorum sizler açısından da çok daha sevindirici bir durum ortaya çıkacaktır, o durum da şudur: Eğer bu söylediklerim gerçekleşirse toplumsal devrimler çağı başlar, işte o zaman insanlar arasındaki, sınıflar arasındaki ilişkilerin niteliği de kökten değişmeye başlar ve insanlık bugüne kadar edindiği deneyimler ışığında daha yaşanılabilir, hem de doğayı fazla tahrip etmeden, insanı insanca yaşatan bir ilişkiler manzumesi kurabilir. Aksi takdirde biz çok da uzak olmayan bir tarihte, muhtemelen yine burada, ama saçlarımız biraz daha fazla ağırmış olarak yeni krizleri konuşmaya hazır olmalıyız.

Efendim, dilerseniz ben burada konuşmamı keseyim, diğer konuşmacıların da fazla zamanını almayayım. Dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI- İşaya Ağabey'in yüreğine, beynine sağlıklar diliyorum.

Şimdi Prof. Dr. Aziz Konukman; buyurun.

Prof. Dr. AZİZ KONUKMAN- Önce ben de tabii Teoman Ağabey'i özlemle anıyorum. Kendisiyle tanışma fırsatı da bulmuştum, o açıdan benim için daha da anlamlı.

Bana verilen görev, "Türkiye ekonomisinin mevcut durumu ve önüne ne tür seçeneklerin çıktığı, buralardan Türkiye ekonomisi nereye gidebilir?" konusu.

Önce şunu söyleyeyim: Türkiye ekonomisi zaten 2007 yılında krize girmişti. Bu tabii tuhaf bir şey, "Krizde girdi de niye peki kimse bunlardan söz etmedi?" diye sorabilirsiniz. Krizi nasıl tanımladığınız önemli; isterseniz şöyle söyleyeyim: İktisatta pasta paylaşımının bir sınıfsal boyutu olduğu için mutlaka iyimserler ve kötümserler sınıf tercihleriyle ekonomiye bakacaklardır ve genellikle de her iki tarafı da doğrulayan istatistikler üretmek resmi düzeyde çok kolaydır. Yani "işler kötüye gidiyor" diyenler de istatistiklere başvurarak bunu kanıtlayabilirler,

“iyiye gidiyor” diyenler de bunu yapabilirler. Genellikle de çok güzel bir örnek vardır, bardağın yarısı dolu, yarısı boş esprisi, yani iktidar yanlısı iktisatçıysanız, çok rahat bardağın dolu tarafını gösterirsiniz, diğerleri de boş tarafını gösterir. Fakat 2007 yılına geldiğimizde bardağın tümünün boş olduğu ortaya çıktı. Çok ilginç, sol liberallerden, liberallere, köşe yazarlarından hangisini alırsanız alın, şöyle google’de arama motorunda şöyle bir tarama yapın, çok açık, şaşacaksınız, hemen hemen hepsi, 2007 yılında kötölemenin başladığını çok açık, net bir şekilde söylüyorlar. Niye? Çünkü iyimserlerin elinde iki tane çok temel makro ekonomik gösterge vardı, hatırlayalım. Biri büyüme, diğeri ise enflasyon. Her ikisinde de öngörülen rakamların altında kalındı. Hele bir tanesinde yüzde yüz sapma oldu. 2007 yılının –hatırlayın- öngörülen enflasyonu yüzde 4’tü, gerçekleşme 8 oldu, fakat bizim sevimli bir maliye bakanımız vardı, adamcağız şu an aramızda değil, yani hayatta da aramızda değil, şunu söylemişti, basın toplantısı yapıyor arkadaşlar, ciddi bir durum bu, “ne var, ha 4, ha 8” dedi adam.

Çok ilginç bir şey; yani herhalde Fransa’da ne bileyim bir maliye bakanı çıkıp “ne var yahu” filan dese adamı ertesi gün istifa ettirirler, enteresan bir şey. Bunu niye yaptı? Şundan yaptı: Biliyor ki, Türkiye’nin insanları, Türkiye halkı üç haneli, iki haneli enflasyonları geçmişti çok yaşadı. O mazerete sığınarak bu söylediğine meşruiyet kazandırdı. Aslında, hatırlayın, 20’li, 30’lu, 100’lü, 110’lu filan enflasyonları gördüğümüz için, “Ne olacak yahu, 4 olmuş, 8 olmuş” diyebildi.

İkinci gösterge; milli gelir serisinde çok ciddi bir düzeltme yapıldı, milli gelirimiz bir gecede yüzde 30 artırıldı. Yunanistan da benzer bir seri düzeltmesi yaptı -çünkü Avrupa Birliği’ne uyum çerçevesinde yapılıyor- Yunanistan’ın sahtekârlığı tespit edildi, çok ciddi şekilde sorgulandı. Fakat bizimkinin ne yaptığını henüz incelemediler. Ama TMMOB başta olmak üzere, hepimiz bu seri üzerinde isterseniz davacı olalım. Ben, Mustafa Sönmez’in zaman zaman “hadi, TÜİK göreve, dilekçe-

lere sarılalım” tespitlerini çok doğru buluyorum; çünkü bizim vergi gelirlerimizden finanse edilen TÜİK görevini yapmak zorunda. Bir kamu hizmeti üretiyor ve doğru istatistik üretmek zorunda. İstatistikleri birileri istediği gibi kullansın; ama istatistiğin bizatihi temel verileri doğru olsun. Oradan biz operasyonlar yapabiliriz, birtakım çıkarsamalarda bulunabiliriz; ama verilerin başlangıçta doğru tespit edilmesi lazım. Arkadaşlar, yüzde 30 yukarı doğru revizyon yapılan seride bile öngörülen büyümenin altına düşüldü. Çok da vahim bir şey daha yapıldı, ilk kez, bir eski serinin son çeyreği yayınlanmadan yeni serinin yıl rakamı yayınladı. Arkadaşlar, bu çok enteresan, bu resmen bir suçtur; ama tabii bunu kime duyuracağız ?

Şöyle söyleyeyim: Birinci çeyrek eski seri verisi var, ikinci çeyrek verisi var, üç çeyrek verisi var, dördüncü çeyrekte veri yok; ama yılın yeni seriye göre verisi var; bu ciddi anlamda bir suiistimal. Başvurduk, gayri resmi olarak sorduk, dostlarımız var, arkadaşlarımız var, bilgi alamadık. DPT’den arkadaşlara sorduk, onlardan birileri de şu an burada var, bilgi alamadık, mümkün değil, ulaşamadık ve orada da sapma oldu. Öbür göstergeleri söylememe gerek var mı? Öbür göstergeler nedir? Cari işlemler açığı, dış ticaret açığı, istihdam, onları söylemiyorum. Zaten onları hiç kimse savunamıyor, yani hükümet de o göstergelerdeki rakamları “Bak, ne kadar güzel yapıyoruz” diye zaten savunamıyordu.

Dolayısıyla, bardağının tümünün boş olduğu, 2007 yılının verileriyle ortaya çıktı. Bunun dışında sosyal politikalara bakarsak, bunlar hep kriz ortamında yaşıyormuşuz gibi olan politikalar. Ne anlamda? Yani insanların bir yandan satın alma gücünü düşürüyorlar, bir yandan vergi dilimlerinde oynamalar yaparak emekçilerin aleyhine düzenlemeler yapıyorlar, Zekeriya Temizel’in çifte tarifeli bir vergi sistemi vardı, emek gelirlerini emek dışı gelirlere göre daha az vergilendiren bir sistemdi, iki gelir tarifesi arasında her bir dilimde 5 puanlık emekçiler lehine fark vardı, bir gece operasyonu müthiş bir şekilde, yani parlamentoda

muhalefeti adam yerine koymayarak bir gecede bu düzenleme emekçilerin aleyhine yapıldı. Emekçilerin de ciddi anlamda herhangi bir tepkisi ortaya çıkmadı. Ne örgütlerin ortaya çıktı, ne demokratik kitle meslek örgütleri olayın farkına varabildi. Yani gece yarısı operasyonları sanki bugün yapılmış gibi medyamızda haberler var, bunlar çok geçmişte Özal'dan başlayan bir gelenektir.

Demek ki, vergi gelirlerinde emek aleyhine düzenlemeler yapılmış. Onun dışında sosyal güvenlik; tartışmaya gerek var mı? Hep sokaklarda olduk, orada genel, özellikle içtüzükte bunları çabuk görüşebilmek için, hiçbir muhalefetle karşılaşmamak için temel kanun kapsamına aldılar ve sosyal güvenliği tümüyle tasfiye edecek düzenlemeler yaptılar. Yani şöyle söyleyelim: Türkiye ekonomisi o zamanlar büyüyordu; ama sokaktaki adam için o bir krizdi. Çünkü oradaki büyümeden bir nema almıyordu, istihdam artmıyordu. Yani büyüme olurken insanlara hep şu anlatılır: "Bak, arkadaş ekonomi büyüyor ve görüyorsun ki, istihdam da artıyor, en azından işsizlere bir ekmek kapısı açılıyor." Hayır, Türkiye ekonomisi 2001 krizinden bu yana sürekli olarak her çeyrekte büyüdü; ama istihdamda ciddi bir artış olmadı ve hatta bu sürece literatürde istihdamsız büyüme diyorlar; yani büyüme var; ama istihdamda herhangi bir artış söz konusu değil. Hatta bunu bazı liberal yazarlar, Seyfettin Gürsel olmak üzere, "şehir efsanesi," "canım, yani böyle bir şey mi olurmuş, nasıl istihdam artmaz? Büyüme, bal gibi istihdam artırıyor. Tabii, tarımda yaratmıyor, tarım dışı kesime bakarsanız, bunu görürsünüz" diyor. Ama istatistikler onu doğrulamıyor.

Gelelim emekçi kesiminin özellikle sosyal hakları, -sadece sosyal güvenlik değil- sosyal haklarıyla ilgili düzenlemelere, gelelim yoksullara ilişkin düzenlemelere; orada hep sosyal devletin tasfiyesinin getirdiği boşlukların bir toplumsal risk, bir toplumsal problem çıkmasını diye iane devletle doldurulduğuna şahit olduk. Yani ya Fak-Fuk Fon, sosyal dayanışma fonu devreye girdi ya

da gıda bankacılığı denilen sistem. Bu gıda bankacılığı, -bir yasayla biliyorsunuz bunu geçirdi- özellikle AKP yanlısı firmalara ihalelerle pazarlık usulleriyle "ihaleyi sana veririm; ama sen de bize şu gıda yardımlarını yapacaksın" şeklinde. İşte o Tunceli'de dağıtılanları siz zannediyor musunuz ki, devlet dağıttı? Hayır, devlet o ihaleler üzerinden verdiği büyük paraları transfer ettiği kesimlerden yardım paketlerinin finansmanını sağladı. Gıda bankacılığı denilen sistem böyle.

Demek ki şöyle bir model oluşturdular: Bir yandan sosyal devleti tasfiye ederken, onun yaratacağı boşluğun toplumda bir kaos yaratmaması için, sosyal riskleri artırmaması için iane devleti keşfettiler, sadaka devleti keşfettiler. Bunu da kültürümüzün bir parçasıymış, -ki, kesinlikle doğru değildir- ona bir gönderme yaparak, adeta hem kendi yaptıkları sosyal devleti tasfiye edici politikalara da bir nevi meşruiyet kazandırmış oldular. Yani "zaten toplumda varolan sadaka kültürünü biz kamusal alana taşıyoruz ve böylece ianeci devlet uygulamalarıyla sosyal riskleri azaltıyoruz" demeye getirdiler. Yani şunu anlatmak istiyorum: Türkiye ekonomisi büyürken şurada oturan herkes zaten belli ölçülerde krizi yaşıyordu; dolayısıyla, buradakilere ekonominin yeniden büyüyeceği haberini vermek açık söyleyeyim çok fazla bir anlam ifade etmeyecek.

Tekrar eski döneme dönsek, 2002'lere dönsek, 2003'lere dönsek, zaten o manzaradan biz rahatsızız, eğer o manzaradan memnun olsaydık, TMMOB, sendikalar bu mitinglerde niye boy gösteriyor? Yani o büyüyen ekonomi bu sorunları yaratmıyor muydu? Dolayısıyla, özellikle altını çizmek istiyorum, tekrar pozitif büyümelere dönmek her şeyin çözümümüş gibi algılanmamalı. Zaman zaman tabii köşe yazıları da yazıyoruz, gittiğiniz yerlerde öyle sorular geliyor, "Hocam, tamam, büyüsek, bu sorunlar çözülmüş anlamına mı geliyor?" şeklindeki sorulara yanıt olsun diye de söylüyorum. Yani Türkiye ekonomisinin pozitif bir büyüme sürecine girmesi demin söylediğim problemleri ortadan kaldırmıyor; çünkü o postfordist sermaye birikim

modelinin Türkiye'ye yansımaları bunlar. O sorunlar çözülmeyen, o birikimin üzerinde yükseldiği o yapı değişmeden sadece büyümenin pozitif olması ya da yeniden büyüme sürecine girilmiş olması, emek kesimi açısından krizin sona erdiği anlamına gelmemeli.

Bunun dışında tabii çok tuhaf şeyler de var. Bu arada geometri merakımız çok arttı, başta Başbakan olmak üzere şöyle eğriler tanımaya başladık: Dikey ekseninde büyüme oranı, yatay ekseninde zaman ve şöyle eğriler gördük, V şeklinde eğri gördük, W şeklinde, çift V şeklinde gördük, birileri L demeye başladı, en tehlikesi o, çünkü L'de dönüş yok, bir de I diyenler çıktı, I-I, o tam bir rezalet, yani diklemesine gidiyorsun, yandan çarklı daha güzel, yandan çarklı I'ye göre daha iyi, U ideali, yani bakın, 30 krizindeki eğriye biz ideal demeye başladık, niye? Çünkü orada yolun sonu görülüyor, belli bir süreden sonra. İşaya Hoca "30 krizi çok uzun sürdü" dedi; ama onun eğrisi U şeklindeydi, bir dönüş oldu.

Şimdi Hükümet bize ilk müjdeyi verdi, çok ilginç, mesela medya bunu görmezden geldi. Katılım öncesi ekonomik program diye bir program yayınlandı. 2008 yılı Mart, her sene yayınlanıyor bu, her sene 3 yıla dönük öngörüler yapıyor, kime? Brüksel'e, Avrupa Birliği'ne; fakat çok ilginç, bu programla stand-by'lar birbirinin kopyası gibi, yani Washington'a giden belgeyle, Brüksel'e giden ya da gelen. Sevgili Başkan güzel söyledi, ne gidiyor, ne geliyor, orası karışık; çünkü zaman zaman metinler İngilizce geliyor, tercümeleri unutulabiliyor. Ziraat Mühendisleri Odası Başkanı Günaydın, onun da kulaklarını çınlatayım, bize bir örnek göstermişti. Bu Şeker Kurulu oluşturuldu, orada Resmi Gazete'de çıkarırken şeker bölümü kalmış, yani parantez içinde şeker, İngilizcesi kalmış, oradaki bürokratlara da duyurayım, yani ayıp diye bir şey var, tamam, tercüme edin, bilmem ne yapın da, bu kadar da artık kabaca olmaz. Sonuçta program bize şunu söylüyor: "Müjdeler olsun, 2010'da ekonomi büyüyecek, 2011'de de büyüyecek; ama 2009'da küçüleceğiz" diyor. Şimdi bana eğrinin şeklini söyleyin. Eğri belli, V, kim ne dersin, niye? Bakın,

2009'da 3.6 küçülecekmışiz, 2010'da 3.3 büyüyecekmişiz, 2011'de de 4.5 büyüyecekmişiz, tam V; peki bu V'yi çizerken varsayım ne? Harika bir varsayım, bunlara örtük varsayım diyoruz, yani zımni varsayım, varsayım şu: Dünya ekonomisi 2010'da pozitif büyümeye geçecek, onlar büyüyünce biz de büyüyeceğiz. Kardeşim, ölme eşeğim ölme, dünya büyüyecek, dünya büyüdükten sonra biz de onların peşine takılacağız ve böylece büyüyecek.

Dolayısıyla, bu katılım öncesi ekonomik program bize, önümüzdeki 3 yıla ilişkin inanılmaz pembe tablolar, inanılmaz olumlu mesajlar veriyor. Fakat şunu net bir şekilde söylüyor program: Mali disiplin devam edecek, bunun ne anlama geldiğini, tercümesini söylemeye gerek yok. Yani emekçilere dönük bütün harcamalar, kamu hizmetleri üretimine dönük harcamalar kısılacak demek, aynı geçmiş yıllarda olduğu gibi. Bakın, ortada IMF var mı arkadaşlar? Yani katılım öncesi ekonomik program hazırlanırken IMF var mı? Şu an IMF var mı? Yok; ama IMF politikaları var. Onun için şu ayrımı özellikle yapmanızı rica ediyorum: Türkiye, IMF'siz de yola çıkarsa, IMF'li de yola çıkarsa damgasını vuran IMF politikalarıdır, yani bir hükümetin IMF'siz yola devam etmesi, IMF'nin dahil olmadığı anlamına gelmez ya da IMF'nin o program üzerinde gölgesi ya da disiplin çerçevesinin olmadığı anlamına gelmez. Nitekim, Türkiye de böyle bir rotaya, katılım öncesi ekonomik programla girmiş durumda, modelin bir tek gerçekçiliği var, o da şu: 2009 yılında yüzde 4 büyüyeceğimizi öngörüyordu, bizim bütçeyi ona göre yapmışlardı, tabii feci bir şekilde afalladılar; çünkü orada bütçe açığı 10.4 milyardı. Şimdiden bütçe açığı 20.4 milyar oldu.

Diyeceksiniz ki, "canım ha 10 olmuş, ha 20 olmuş." Neyse ki, onu bakan söyleyemedi, ayrıldı o arada, bu da tedbirli, pek öyle söylemiyor, "10'muş, 20 olmuş" filan demiyor. Fakat yılın tümü için ise 48 milyar arkadaşlar, yani bütçemizi değiştirdiler ve hiçbirimizin haberi olmadan... Biliyorsunuz, bütçe değişiklikleri genellikle yeni bütçelerle yapılıyor; ama hiçbirimize

sormadılar. Brüksel'e bir yazı yazdılar, işte bu raporlar, "Biz 2009 bütçe açığını 48 milyar olarak revize ettik" dediler. Yani 10.4 olarak öngörülen, bütçe kanununa geçen, parmaklar kalkan, yani milletvekillerinin kabul ettiği program tümüyle bürokratlar tarafından ve siyasi otoritenin denetiminde hazırlanan bir raporla silinip atılmış oldu. Yani parlamentonun o belgesi şu an boş bir belgedir. 2009 bütçesinin hiçbir ciddiyeti kalmamıştır. Onunla ilgili hiçbir resmiyet, hiçbir meşruiyet kalmamıştır; o tamamıyla dışarı atılmış oldu.

Peki ne olacak? Önümüzde nasıl bir seçenek var, nereye doğru gidiyoruz? Bir kere kötü bir haber vereyim, bu 3,6'yı siz unutun, yani 3,6 küçülme çok iyimser bir küçülme, eğer bu program böyle devam ederse, yani IMF'siz olsun diyelim, öyle devam edelim, açık söyleyeyim, öncü göstergeler, öncü göstergeleri ben ortaya atmıyorum, 2 tane öncü gösterge, bir tanesi sanayi üretim endeksi, bir tanesi imalat sanayi kapasite kullanım oranlarıyla ilgili, her ay açıklanan, oraya bakıyorsunuz arkadaşlar, geçen yılın aynı aylarına göre, örneğin, kapasite kullanım oranındaki sapmalar 20 puandı, biraz bu sefer azaldı, 9.7. Ama geçen yılın eş dönemine göre yine yaklaşık 10 puan yukarıda. Sanayi üretim endeksi 20'ye yakın, bazı aylarda 18, bazı aylarda 17, ciddi bir düşüş var, bu neyi gösteriyor? Demek ki, ikinci yarıyıldaki ciddi anlamda bir küçülme olacak ve dolayısıyla, şu beklenti gerçekçi değil: Son çeyrekte Türkiye ekonomisinin ciddi anlamda pozitif bir büyümeğe geçeceği iddiası var, bu iddiayı doğrulayacak hiçbir öncü gösterge elimizde yok; ama inancınız varsa ona bir şey diyemem. Dolayısıyla, küçülme 3.6 olmayacak, bunun üstünde olacak. Nitekim, IMF de bu rakamı ciddi bulmamış olmalı ki, kendi rakamını açıkladı, "5.1 küçüleceksiniz" dedi. Dünya Bankası, IMF'yi yetersiz buldu, 5.5 dedi, onu da OECD yetersiz buldu, 5.9 dedi; yani resmen bir pazarlık var. Ama dikkat edin, pazarlık yukarıya doğru, aşağıya doğru değil.

Peki bu programa IMF eklenirse ne olur? Yani IMF'yle yola devam edersek ne olur? Açık söylüyorum, o zaman

7'leri buluruz. Yani küçülmeler 7'leri dahi bulur. Niye, nereden çıkartıyorsun? Çünkü ilk çeyrek büyüme rakamları elimizde, orada kamu yatırımları olmasa, kamu tüketim harcamaları olmasa ilk çeyrekteki küçülme 3.8. Bu, şunu gösteriyor: Demek ki, arkadaşlar, bizim kamu yatırımları artarken, kamu tüketim harcamaları artarken bu böyle olur ki, o da seçimlere dua edelim, AKP'nin inanılmaz bir şansdır bu, seçimlere giderken IMF yoktu yanında. Şimdi bu harcamaların yılın ikinci yarısında devam edeceğine dair bir işaret yok. IMF'yle anlaşırrsa bu harcamalar daha da kısılacak; çünkü ümük sıkma politikaları kesin olarak devreye girecek. Zaten ümük sıkma politikaları var; ama bunun sertleşmesi söz konusu olacak. Bu iki kalemin negatif olduğunu düşünün önümüzdeki dönemde, o zaman bizim yılın bütünü için 3.6 küçülmenin çok çok ötesine gideceğimiz çok açık bir şekilde gözüküyor. Peki bunun dışında herhangi bir seçenek yok mu? Var, ama bu seçeneği AKP iktidarının yapabileceğini beklemek ya da onun harekete geçireceğini beklemek mümkün değil. O zaman ne yapılacak? Ciddi anlamda bir toplumsal muhalefette en azından bir program açıklama, yani "kısa vadeli şunlar yapılsın, uzun vadede şunlar yapılsın" diye. Aynı Emek Platformunun yaptığı gibi. Lütfen bu tür programları küçümsemeyelim, zaman zaman sol çevrelerin "canım, biz burjuvazinin sistemini yönetmek için niye ortaya çıkalım, bizi ne ilgilendirir?" gibi tespitleri gerçekçi değil. Eğer siz bu tür programları hazırlamazsanız, o toplumda alternatif arayışlara olan heyecanı yaratamazsınız, işte o ideolojik hegemonya sizi ezer geçer.

Bir şansımız var, niye? Çünkü sistemin ideolojik bir krizi var. Neoliberal ideoloji, ne ortaya attıysa, kafamıza böyle vura vura ne söylediye tersi geçerli olmaya başladı. "Regülasyon" dedi, "kuralsızlaştırma" dedi, kendisi bir sürü kural getiriyor. "Kamu müdahalesi tukaka" dedi, kamu müdahaleleri yapıyor. Obama inanılmaz bir şekilde bütçeyle geliyor arkadaşlar. Resmen Bush'un bütçesinden daha büyük bir bütçe ve üstelik askeri harcamaların ayrıldığı rakamı da

büyütmüş; çünkü Afganistan'ı düşünüyor; daha ciddi emperyalist açılımlar, Keynesyen şeyleri falan umut etmeyelim, 30'lardaki gibi bir şeyi kimse beklemesin, orada çok ciddi faşizan politikalar devreye girecek, çok ciddi anlamda askeri harcamalarda bir patlama söz konusu olabilecek. Bu tabii tasarısı; bunun üzerine görüşmeler Ekim'de başlayacak, çok ciddi artışlar olabilecek.

Bütün bu gelişmeler varken bizim burada oturup "canım, biz iktidarda değiliz ki, ya kardeşim burjuvazi kendisi çözsün" deme lüksümüz yok. Sol aydınların, sendikaların, TMMOB'nin burada tarihsel görevi var, mutlaka ve mutlaka bir program oluşturacak; ama bu programı oluşturup, "Ayrıntılı bilgi için bakınız www.tmmob.org" demekle de olmaz ya da "www.disk.org, oraya bakın" demekle olmaz. O programın hayata geçirebileceği umutlarını yaşatabilmeniz için bir muhalefet hattı oluşturmanız lazım, yani bir şeyleri geri aldırmanız lazım. Örneğin, doğalgaz zamlarını aldırabilen bir hareket yoksa, örneğin Mısır'da oldu, iki sene önce ekmeğe zam yapıldı, demokratik kitle örgütleri sokağa döküldü, zammı geri aldı, bu zammı hükümet kendisi geri aldı. Onun bir fiyat sistemi var, Elektrik Mühendisleri Odası daha iyi biliyor, kur falan bir şeyler oluyor, tekrar fiyatı geri alabiliyor, doğalgazda bir indirim yaptılar, tekrar bir indirim daha, evet, benzinde abuk sabuk onların bir formülleri filan var. Yani şunu söylemek istiyorum: İşten atılmaları durduramıyorsunuz arkadaşlar, bunlara müeyyide getiremiyorsunuz, kusura bakmayın. Sizin hazırlayacağınız alternatif programlar o web sitelerinde unutulur, gider. Bugüne kadar yaşadığımız problemlerden biri de odur. Emek Platformunun alternatif programlarının çok ciddi ses getirmemesinin temelinde de ne yazık ki, bu toplumsal hareketliliğin sağlanamaması, yoksa "5 hocaya yazı yazdıralım, 5 hocaya model oluşturalım, 7 hocaya bir paket hazırlatalım, işte bizim sol paketimiz" demek sorunu çözüyor, gerekli; ama yeterli değil.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI- Aziz Hocamızın da yüreğine ve beynine sağlıklar diliyoruz.

Şimdi Hocamız Prof. Dr. Sayın Korkut Boratav, buyurun Hocam.

Prof. Dr. KORKUT BORATAV- Sevgili, değerli dostlar; ben sevgili Teoman Öztürk'le aynı kuşaktan sayılıyım, 5 yaş benden küçüktü; ama dosttuk. Onun yaşamının TMMOB liderliğini sürdürdüğü aşamasını, daha sonra cezaevlerindeki hayat tecrübesini ekranda izlerken ve o güzel müziği dinlerken Birlik Gazetesi'nin manşetlerinde Teoman'ın konuşmalarından yapılan alıntılarını da izleyerek geçmişi hatırladım.

Bugün ekranda Teoman Öztürk'ün katkılarını; o dönemin sloganlarını, mücadele programlarını gördükçe eskiler hatırladı, yeniler de öğrendiler ki, o tarihlerde 3 ana tema vardır. Birincisi bağımsızlık, yani tersten ifade edersek antiemperyalizm. İkincisi emeğin çıkarlarını koruma, yani son tahlilde sosyalizm. Üçüncüsü de demokrasi...Bugün, özellikle "liberal" çevrelerin çabaları sonunda unutturulan bağımsızlık ve emperyalizme karşıtlığın o tarihlerde ne kadar ağır bastığını gördünüz. Geçmiş mücadelelerin bu önemli hedefini bugün ulusalcılık olarak lekeleyen insanların yarattığı yıkımı da bu vesileyle hatırladım.

Buradan hareketle krize gelelim. Kirz analizleri bize emperyalizm denilen olguyu kavrama fırsatı da veriyor. Örneğin 1998 ve 2001 arasında geçen dönem emperyalist sistemin çevresinde yer alan ekonomilerin, Doğu Asya'dan başlayarak dalga dalga Batıya doğru esen, Rusya'yı vuran, oradan Latin Amerika'ya sıçrayan, Latin Amerika'dan dönüp 2001'de yine bizi vuran ve son bulan bir kriz döneminden geçtiğini biliyoruz. Çevre ekonomilerindeki bu krizler sırasında emperyalist sistemin metropolü bunu geçiştirdi, hatta lehine dönüştürdü. Özellikle biraz çizmeden yukarı çıkmakta olan bazı çevre ekonomilerini, Doğu Asya ekonomilerini hizaya getirdi. Onlar büyümeci tutkularından, kalkınmacı devlet yapılarından vazgeçip hizaya

geldiler, sonraki dönemde ekonomilerini uluslararası sermayenin çizdiği çerçeve içinde yönettiler. Bugünkü kriz ise, metropolden patlak verdi ve birkaç ay içinde çevre ekonomilerini hallaç pamuğu gibi atmaya başladı. İşte biz de o etkinin içindeyiz. Demek ki, emperyalist sistemin metropolü ve çevresi arasındaki ilişkiler simetrik değildir; karşılıklı bağımlılığa değil, tek yönlü bağımlılığa dayanır. Esas olarak asimetrik bir yapıya, eşitsizlik ve bağımlılığa dayanan emperyalizmi unutsanız hiçbir şey kavrayamazsınız, bu krizin de özü emperyalizmin krizidir.

Makina Mühendisleri Odasından bu kürsüyü paylaştığımız iki arkadaşla ve burada olmayan üçüncü bir arkadaşla yaptığımız konuşmaların metinleştirilmiş biçimleri var, orada da söylüyorum, vurguluyorum. Kapitalizmin krizidir; ama kapitalizmin emperyalist aşamasının krizidir. Çünkü kapitalizm, finans kapitale dönüşürken emperyalizme de eşzamanlı olarak dönüşür. Finans kapital de, kapitalizmin çürümüştü, parazit biçimidir ve kapitalizmin doğasından kaynaklanan sistematik krizlerin dışında, finans kaynaklı krizlere sürüklenmesi de kaçınılmazdır.

Aziz'in anlattığı alfabetik öyküleri, biraz daha orta döneme taşırsanız, aslında inişli-çıkışlı bir çevrim kastedilmektedir. Yakın geçmişte de böyle bir çevrimden geçtik. Çevrim bir "çıkış" sürecinin son noktasından, bir zirveden başlıyor. Dünya ekonomisinin büyüme hızları ve emperyalist sistemin ana özelliklerinden biri olan metropolün çevreye pompaladığı sermaye hareketleri bakımından 1997 bir zirve noktasıdır. Çevredeki krizler nedeniyle 2001'de dibe vurur; 1998-2001'de çevredeki krizler sistemin tümünün de küçülmesine, sermaye hareketlerinin daralmasına yol açar. 2002-2007'de yine canlanır, tam on yıllık bir çevrimin bitiminde, yani 2007'de yeni bir zirve noktasına ulaşır. Biz Türkiye ekonomisini pembe gözlükle değerlendirmek istiyorsak, AKP gibi yaparız, dip noktasından, 2001'den alırız, zirve noktasına kadar yüzde 7.1 oranında bir büyüme belirler; böbürleniriz. Marazi muhalefet şeklinde yapar-

sak önce 1997'yi baz alırsak, dip noktasına yani 2001'e kadar yıllık yüzde 1.3'lük yıllık daralma belşerleriz. Veya bu yeni dönemi 2007 ile başlatıp, krizin bitim tarihine kadar sürdürürüz; istediğimiz kötümser sonuçları betimlemiş oluruz. Ama doğru dürüst, mantık ve bilim perspektifiyle yapalım. Yani bir önceki çevrimin bitim noktası olan 1997'yi baz alalım, bir iniş, bir de çıkış aşamasından oluşan 1998-2007 çevrimin tümünü ele alalım. Bunu, dünya için de yaparsak, Türkiye için de yaparsak. Türkiye için karşımıza şu çıkıyor: Bu inişli çıkışlı çevrimin tümünde Türkiye yüzde 3,6 yıllık ortalama büyüme sağlamıştır. Bu da zavallı ve sefil bir büyüme hızıdır. Olgun ve büyük ekonomilerin gerçekleştirdikleri boyutta bir büyüme hızıdır. Ancak, olgun aşamaya gelmemiş; olağanüstü emek rezervleri, atıl kaynakları olan, az gelişmiş yapısal özellikleri başat olan bir ekonomi için geçmiş on yılın bilançosu, bize zavallı ve sefil bir büyüme hızı veriyor.

Bu dönemin bir başka özelliği de şudur: Bir tesadüf sonucu dünya ekonomisinin tümünü etkileyen 1998-2007 çevrimi, Türkiye için tesadüfen kesintisiz IMF yönetimiyle de çakışmıştır. 1998'de Türkiye bir yakın izleme anlaşmasıyla IMF gözetimi altına girmiştir ve byu gözetim 2008'in Mayıs'ında son bulmuştur. Böylece on yıl boyunca kesintisiz IMF denetimi vardır ve IMF'siz hiçbir yıl yaşamamışız. Ali Babacan "10 tane niyet mektubu imzaladım" dedi. Aferin, yenisini de bekliyoruz. 2005'te 10 milyar dolarlık yeni stand-by imzaladılar. Dolayısıyla 10 yıllık IMF'nin Türkiye'ye getirdiği budur işte, 1999'da bir yarım kriz, 2001'de bir derin kriz ve 2007 sonunda yeni bir krizin eşiği. Makro ekonomik politikalar bakımından harfiyen IMF'nin bütün isteklerinin yerine getirildiği bir dönemin Türkiye'ye armağan ettiği bilanço yüzde 3.6'lık bir büyüme hızı. Üstelik, durumu dünya ekonomisinin bir önceki çevrimini oluşturan 1989-1997 yıllarıyla karşılaştırırsanız, neoliberalizmin ekonomiye egemen olduğu; ancak IMF gözetiminin çok daha kesintili olduğu bu dönemin ortalama büyüme hızı yüzde 4.2'dir. Yani, ekonominin uzun dönemli büyüme potansiyeli, eğilimi aşağı inmektedir.

Peki bitim son on yılda 3.6 büyümüşsün; ama daha sonrası için birşeyler kazandın mı? Acaba kendine gelerek yeni ve dinamik bir atılımın eşiğinde misin? Bilgi birikimi ve sermaye stoku, milli hasılanın sermaye birikimine ayrılan oranları bakımından ne tür ilerleme kaydetmişsin? IMF gözetimi altında AKP döneminde dış dünyadan 185 milyar dolar kaynak almışsın. Türkiye'yi gerçekten uzun vadede, daha yüksek bir büyüme patikasına taşıyacak atılım yapılmış mı? Bunu yanıtlamak için neye bakacağız? Ortak dil ile kullanabileceğimiz tek gösterge, sermaye birikimidir. 1998'de Türkiye'de milli gelirin sermaye birikimine ayrılan oranı ne idi? 2007 de nedir? Dönemin başıyla sonu arasında yüzde 23'ten 22'ye düşmüştür. Yani yeni bir atılım yapmadan, geldik 2008 krizinin içine. 2009'un ilk üç ayında yüzde 13.8 geriledi Türkiye. Aziz biraz önce notlarına bakmadan söyledi, rakamlar tam doğru değil; ama değişim doğrultusu için söyledikleri doğru. Yerel seçimler yüzünden kamu harcamaları yüzde 5.7 pompalanmış, diğer bütün harcama kalemleri düşmüş. Tüketim yüzde 9.2 düşmüş, gayri safi sermaye birikimi ise sabit fiyatlarla yüzde 30 düşmüş. Yani her kriz öncelikle sermaye birikimini çarpıyor, sonra yeniden yükselmeye başlıyor; ama bir türlü kriz öncesinin yatırım oranlarına ulaşamıyorsun. Geride bıraktığımız çevrimin başlangıcıyla bitimi arasında de sermaye birikim "yüzde 23'ten 22'ye düşmüş. 2008'de daha da aşınmış; yüzde 20'ye inmiş. Bakalım bundan sonra ne olacak?

Türkiye ekonomisinin bu kriz içinde yaşadığı problemin özelliklerine de deineyim. Dünya ekonomisinin 1998-2007 döneminin 2002'yle başlayan canlanma aşamasını çevre ekonomilerinin büyük bölümü dış açık vermeden atlatmaya özel gayret sarf ettiler. Doğu Asya'daki ekonomiler, 1998 krizinde o kadar ağır darbeler yedile; siyasi bakımdan IMF ve Amerika'nın baskıları altında kötü durumlara düştüler ki, tekrar bunu yaşamayalım diye ihtiyatlı davrandılar, büyümeyi aşağı çekip, cari işlem dengelerini pozitif yahut dengede tuttular. Bazıları Çin, Hindistan ve iki üç ülke daha, ABD'nin dış açıklarının astronomik boyut-

lara ulaştığı ortamı bir fırsat olarak kullanıp hem cari fazla, hem de yüzde 10'ları aşan büyüme sağladılar. Bir kısmı ise, Türkiye ve sosyalist blokun eski Avrupalı ülkeleri rehavete kapıldılar. Yüksek dış açıkları sürdürerek, hatta artırarak büyümeye çalıştılar. Hadi AB'nin yeni üyelerini anladık, "bizi Avrupa nasıl olsa kurtarır" beklentisine sığındılar. Sonunda kurtarmadı, onlar da ağır bir ders aldılar. Krizden darbe yiyen bütün orta ve doğu Avrupa ülkeleri, Avrupa Birliği'nin ne kadar güvenilmez bir ortaklık camiası olduğunu öğrendiler. En ağır darbeyi onlar yedi ve şu anda da onlar...

Türkiye de, dış açık ve olağanüstü dış borçlanmayla krize giren ülkeler grubunun içindedir. Başbakan Davos'ta açıkça bunu söyledi: "Benim en çok ağırıma giden şey; IMF'nin bizi başka ülkelerle bir telakki etmesidir" dedi. Senin onlardan ne farkın var? Büyük dış açık veriyorsun; olağanüstü bir tempoyla dış borç biriktirmişsin. Dolayısıyla, kriz patlak verince uluslararası sermaye ve onun üst organı olan IMF açısından senin ve Doğu-Orta Avrupa ekonomilerinin görevleri, finans kapitalin krizini daha da ağırlaştıracak çapaçulluk yapmamak. Artık bütçeni kısacaksın, talebi daraltıp dış açıklarını frenleyeceksin ve alacaklılarının finansmanını O yüzden Avrupa Birliği'nin yeni üyeleri Doğu Avrupa'nın Sosyalist Blokun Ukrayna'sı ve Türkiye'dir, IMF'nin kapısına gidip standby anlaşmaları yapan ülkeler grubu münhasıran bunlardır. Listeyi sayarım şimdi, bir-iki eksikle tamamlayabilirim, Romanya, Macaristan, Letonya, Ukrayna, Sırbistan, şimdi Bulgaristan eşiktir; bir de Türkiye.

Peki sonuca bakalım. Bütün gelişmekte olan ülkeler listesine bakarsanız, petrol ihracatçılarını, bir de siyah Afrika'yı dışarıda bırakın. Afrika başka bir dünya. Cemal Süreyya "Afrika dediğin bir garip kıta; el bilir alem bilir; ki şekli değişmesin diye Akdeniz'in; hâlâ eskisi gibi çizilir haritalar da" demiş. Afrika, insanlığın unutulmuş bir bölgesi olarak telakki edilir. Ama bu dışladıklarım hariç, tüm çevre ekonomilerini alalım. 2009 için IMF tahminlerine bakalım. Aziz'in söylediği

gibi uluslararası kuruluşların Türkiye için en iyimser olan küçülme hızını IMF tahminini kabul ederek tüm diğerleriyle karşılaştırın. Türkiye en kötü durumda-ki beşinci ülkedir. Üçü Baltık ekonomileri, Letonya, Litvanya, Estonya, dördüncüsü Ukrayna'dır. Türkiye, bunları 5.1'lik küçülme tahminiyle izliyor.

Eğer petrol şhracatçısı olmayan en büyük 25 çevre ekonomisini alırsanız, Çin'den Hindistan'a, Brezilya'dan Arjantin'e ve Orta-Doğu Avrupa ekonomilerinin büyükçe olanlarını, Macaristan'ı, Romanya'yı, Polonya'yı, Çek Cumhuriyeti'ni, Malezya'dan Kore'ye, Tayland'a kadar Asyalıları alırsanız, hepsinin içinde Türkiye en kötü durumdadır.

Bunalım ortamına rağmen Türkiye, 2001'deki gibi bir kriz algılaması içinde değildir. Aslında 2001'den daha ağır bir kriz içindedir Türkiye; ama egemen çevreler ve medya bu algılamayı kamuoyuna intikal ettirmedi. Burada egemen sınıfların bilinç düzlemindeki bir zaferini görüyoruz. Milli gelirden ve sanayide 12 aylık bir daralma sürecini yaşamakta olduğumuz anlaşılıyor. Aylık veriler içeren sanayi üretimine bakıyorum, Aralık 2007'de başlıyor, Şubat'a kadar bir-iki ay dışında 12 ay kesintisiz olarak düşüyor ve dip noktada zirvenin yüzde 34 altındadır. Ondan sonra aylık düzelmeler başlıyor; ama bir önceki yıla göre hâlâ negatiftir. Bir önceki yıla göre sanayi üretiminin daha aşağıda olması ise Ağustos 2008'de başlıyor ve son ayların hareketlerini ileriye taşırsak Ağustos 2009'a kadar 12 ay sürecek gibi görünmektedir. En kötü noktaya bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 23.7 daralmayla Şubat 2009'da ulaşıyor. Mayıs'ta hâlâ bir yıl öncesinin yüzde 17.4 altındadır. Sanayi üretimi rakamlarını milli gelire taşıyın, ilk 3 aylık ortalamanın yüzde 13.8 daralma olduğunu görüyoruz. Sanayi verilerine bakarsak, ikinci 3 ayın da yüzde 10 küçülme olacağını aşağı yukarı çıkarılabiliyoruz. Demek ki, Türkiye ekonomisi 2009'un ilk altı ayında milli gelir olarak bu kadar büyük bir daralmayı yaşamıştır. Bundan daha ağır bir kriz düşünmek çok zor. Ne var ki, milli gelirin 2009 ortalaması bu oranda bir

küçülme vermeyecek. Çünkü küçülme 2008 ile 2009'a dağılmış olacağı için yıllık küçülme oranı 2001 kadar olmayabilir. Ama, düşüşün hızı bakımından Türkiye ekonomisi en ağır krizlerden birinden geçiyor.

Fakat, kriz algılaması eksiktir. Niye? Siyasi iktidar, egemen sınıflar ve onların medyatik uzantıları kriz algılamasını kamuoyuna, emekçilere intikal ettirmemek için olağanüstü bir çaba sürdürdüler ve başarı kazandılar. Emek örgütlerinin vurgulama ve doğru tespitleri iyi algılanmadı, oradan İşaya'nın tespitine katıldığımı söyleyerek sözlerime son vereyim. Kriz, "armut piş ağzıma düş" şeklinde ilerici güçlerin lehine otomatik sonuçlar veremez, hatta normal olarak ilerici güçlerin, emeğin aleyhine sonuç verir. Emeğin örgütlenme potansiyelinin dağıldığı ve zayıfladığı bir dönemdir. Maalesef Türkiye emekçileri ideolojik olarak, Latin Amerika değil, Ortadoğu emekçilerinin ideolojik atmosferine girmiş bir durumdadır. Bu coğrafyada kriz ortamını bir sınıf mücadelesini hızlandırma, kurulu düzene karşı bir kalkışmaya dönüştürme yeteneği paralize olmuştur. Emekçi sınıfların saflarında dayanışma, mücadele motivasyonları değil; birbirini rakip görme motivasyonları ve bireysel çıkış arama çabaları egemen olmuştur. Bu olumsuz ortamın değişmesi her birimizin her örgütün olağanüstü normal koşullardan çok daha ağır çalışma ve çaba gerektireceği bir dönemdir.

Ben de bu görüşlerimi sizinle paylaşarak sözlerime son veriyorum, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI- Korkut Hocamı 30 yıldır dinleyen bir arkadaşınız olarak, kendisine, yüreğinin ve beyninin asla ihanet etmemesini diliyorum.

Hocam ağızınıza sağlık.

Evet sevgili arkadaşlar; varsa salondan birkaç soru ya da görüş alalım.

KEMAL ULUSAER (*Elektrik Mühendisleri Odası*)- Katkıdan çok, bir soru yöneltmek istiyorum. Korkut Hocama soracağım. En çok krizlerden emekçilerin etkilendiğini son cümlelizde de vurguladınız. İçinden

geçtiğimiz süreçteki mevcut krizin 29 krizinden sonraki en büyük krizlerden biri olduğu söyleniliyor. 94'te bir kriz, 2001'de bir kriz yaşadık. Ama bir algılama meselesinin altını çizdiniz ısrarla. 94'teki kriz, 2001'deki kriz mevcut iktidarları bir anda silmişti, her ikisi de o krizden çok büyük etkilendi; ama şimdiki iktidar bundan etkilenmiyor. Nasıl bir algılama sorunu var, nasıl bir ilaç verildi ki, ayağına basıldığı halde hiç kimse bundan etkilenmiyor. Bu belki sosyologlara sorulacak bir soru; ama benim kafamda da bir soru işareti. Bunun nedeni nedir? Bu insanlara ne gibi bir ilaç verildi?

ALİ FAHİR ÖZTEN (*Harita Mühendisleri Odası Başkanı*)- Ben de Kemal Bey'in sorusuna ekleyerek bir soru sormak istiyorum. Türk İş'in son dönemdeki toplu sözleşme sürecinde yüzde yirmilerle alana çıkıldı ve Hükümet "Greve gidin, çok da umurumda değil, giderseniz devlet kâr eder" dedi. Sonra işçiler bir saatlik iş bırakma eylemi gerçekleştirdi ve gerçekten "işçilerde beklenen sınıfsal bir direniş mi var" diye görüş oluştu. Derken Türk-İş Başkanı koşarak bakanın yanına gitti ve yüzde 3-yüzde 5'te anlaştılar, herkes alkışladı. Nasıl oluyor bu? Bu daralma, bütçe açığı, krizler, yaşanan süreç; ama yüzde 5 ve yüzde 3'le bir saatlik bir direniş sonucunda, ki asgari ücret tarifesinin altına şerh düşmeyen, ya da SSGS'de yine işçileri yarıda bırakan bir anlayışı vardı, burada da yine aynen işçilerin tam sokağa çıkarken önünü kesmek adına gidip yüzde 3, yüzde 5'e imza attılar. Nasıl oluyor bu? Bunu da açıklar mısınız?

COŞKUN DOĞANAY (*Maden Mühendisleri Odası*) Aziz Hocam geometriden bahsetti de, Türkiye de bir teğet geometrisi de var. Biz mühendisler olarak çemberin dışından geçen ve bir noktasına değen doğru olarak biliyoruz teğeti. Başbakanımız da bildiğimiz kadarıyla iktisatçı. Korkut Hocam da "Türkiye en derin krizlerinden birini yaşıyor" dedi. Kafam karıştı, iktisadi teğetle geometrik teğet arasında fark vardır. Bu iktisadi teğet, çemberin neresinden geçer?

ERŞAT AKYAZILI (*Maden Mühendisleri Odası*) İki tane sorum var. Bir tanesi fevkalade kafa karıştırıyor, en azından benim kafam karışıyor: Ciddi bir ekonomik kriz içerisindeyiz; ama birkaç aydır borsa yükseliyor, bu nasıl açıklanabilir? Bunu nasıl okumalıyız?

İkincisi ise, tüm toplumun gözünün bilim insanlarında olduğunu biliyoruz, yani bilim insanlarının tavrı, toplumu yönlendirmekte etkili. Ciddi bir kriz içerisindeyiz ve bunun ciddi sonuçları olacak. Bilim çevreleri, bilim insanları, topluma alternatifleri gösterecek bir uğraş, bir organize çaba içerisinde mi?

SAKIP AVCI (*Metal İşçisi*)- Bu krizi tarif ederken sermayenin krizi, bu krizi herhalde işçiler yaratmadı. Evet, biz yaratmadık; ama bu kriz bizi etkiliyor. Bu kriz nedir? Türev piyasa falan dedikleri.. Yani sermayenin kendisi dünyada krizler çıkartıyor. Çünkü insanlar yaşıyorlar, bir şeyler üretiyorlar, tüketen de var, üreten de var. O zaman bu kriz nedir? Sermayenin bizi kontrol etmek için uydurduğu bir şey. Durum bu olunca, sol mesele sınıfsal olarak bakmadığı için, sınıf temeli üzerinde yürümediği için sermayenin krizi; ama şu şekilde de açıklabilir ya da halk bunu lehine şu şekilde çevirebilir diye de bir açılım sunulmadığı için de bu kısır döngü içinde dönüp duruyoruz. Bu konuda bilim insanlarının bir ön açıcı olması gerekir diye düşünüyorum.

YAŞAR ÜZÜMCÜ (*Gıda Mühendisleri Odası Saymanı*)- Her şeyden önce Hocalarım çok teşekkür ediyorum. Şöyle bir soru kafama takılıyor: Bildiğimiz kadarıyla bu krizin başlangıç noktası Amerika'da özellikle finans şirketlerinin aşırı büyümeleri. Sonuçta oradan bir patlak veriyor ve bütün dünyayı sarıyor. Birçok ekonomist de "krizler sermaye transferidir" diyor. Peki bu krizde sermaye transferi nereden nereye oldu? Yine yoksul kesimlerden, emekçi kesimlerden, varlıklı kesimlere mi oluyor? Yoksa bu zengin, finans kesimi de büyük zarar etti diye biliyoruz. Bir diğeri de bu krizlerin olmasının bir nedeni de kapitalizmin aşırı üretimi sonucu, yani insanların ihtiyacından fazla bir üretim mi söz konusu oluyor da bir yerde tıkanıyor? Bunları merak ediyorum.

HAŞİM AYDINCAK-(*Elektrik Mühendisleri Odası*) Hocalarımıza gerçekten buradaki birikimlerini, tespitlerini bizimle paylaşıyor olduğundan dolayı çok teşekkür ediyoruz. Ancak bir gerçeklik var, hocalarımız burada konuşurken bu tespitlerini bir takım verilere dayandırarak bizlere sunmak durumundalar; ama işin başka bir yanı var, bu veriler geçmişin verileri. Bizim işsizlik olarak, yoksulluk olarak yaşayıp geçtiğimiz dönemin verileri. “Biz bu yoksulluğu ve sıkıntıları işsizliği yaşayacağız, ondan sonra olacakları bize anlatın ona göre hareket edelim” diyeceğiz, böyle şey olmaz arkadaşlar. Gerçekten bizler bu işsizliği, yoksulluğu ve sefaleti yaşıyor olan insanlar, bu konularda bu gerçekleri birbiriyle paylaşma ve bu sorunlara çözüm bulma noktasında birbiriyle kenetlenme ve örgütlenme ihtiyacını göz ardı etmemek durumundayız. “Birileri bize anlatsın” diye beklemenin anlamı yok. “Faturayı biz ödemeyeceğiz” diyoruz; ama nasıl ödemeyeceğimize bizler çözüm üretmek durumundayız. Bu anlamda da o krizi yaşayarak gelen hocalara da birtakım doneler oluşturan insanlar olarak ,bizler artık bu donelerin hesabını kendimiz sor-mak durumundayız.

YALÇIN ATAK (*Maden Mühendisi*)- İşaya Hocama soracağım. Hocam bu krizlerle ilgili ideolojik bir problemden bahsettiniz. Açıkçası benim en çok dikkatimi çeken bölüm orası oldu. Bildiğiniz gibi 2003 yılındaki seçimlerde AKP iktidarı 2001 krizinden sonra iktidara geldi. Acı reçeteyi hükümet vermeye başlamıştı ki, bunlar o programları devam ettirdiler. Sonra yüzde 36 gibi yanılmıyorsam bir oyla iktidara gelindi. Daha sonra yüzde 46’yla iktidar olundu. Ondan sonra kriz süreci devam etti, anladığım kadarıyla zaten hep devam edip geliyordu. Fakat bu en son yerel seçimlerde yüzde 38’le birinci parti ve yine genel seçim havasında geçen bir seçimde yine iktidarda bu parti. Acaba bu krizi yaşayan insanlar algılayamadı mı? Yoksa gerçekten bir ideolojik eksiklik vardı da, yani bunun karşısında kim var, muhalefet CHP. Bir ideoloji için değil de, AKP’nin karşısındaki tek parti olduğu için mi oy attık. Gerçekten burada bir ideoloji eksikliğimiz varsa ki, bu artık acil bir şey olmuş,

Hocam Őu ideoloji iŐine de bir el atsak.

Ben naçizane kendi kiŐisel dűŐüncem olarak Őunu sűy-
lűyorum: Bakıyoruz, dűnyada nűfus artıyor, teknoloji
artıyor, űretim araçları űteden beri sermayenin elinde
birikiyor. Bunun doğal sonucu olarak emek yoğun iŐ
alanları daralıyor. Fakat nűfus duruyor, bunlar yiyor,
içiyor. Fakat ortaya çıkan mal ve hizmet űretimi bűyűyor.
Bu mal ve hizmet űretimi bűyűdű, bunun bűlűŐűműnde
bir problem var. ÇalıŐabilir nűfusumuz 30 milyon, “her-
kese iŐ bulacağız.” Hayır, efendim, niye iŐ bulalım? Ben
5 milyon kiŐiyle de bu işi kurabiliyorum. ÇalıŐamayan
25 milyon kişi ne olacak? Bu 25 milyon, çalıŐmak iste-
meyen çalıŐmasın; ama ben bu 5 milyon kiŐiyle zaten
bu 30 milyon bűtűn nűfusun ihtiyaçı olan mal ve hizmeti
űretebiliyorum. İŐte burada bu ideolojimizi koyalım,
o çalıŐmak istemeyeni de insanına yakıŐır bir Şekilde
verelim hakkını, ortalık tertemiz olur. Őu ideolojiyi bir
geliŐtirelim diyorum.

MUSA ÇEÇEN (*Elektrik Műhendisleri Odası BaŐkanı*)-

İki sorum olacak. Birisi deęerli Hocam İŐaya űŐűr’e. Az
űnce konuŐmanıza baŐlarken “Teoman űztűrk’űn mű-
cadelesiyle de iliŐkilendiren bir yerden sűrdűreceęim”
dediniz, orasını çok anlayabildięimi sűyleyemeyeceęim.
Sorum Őu: Őu anda içinde bulunduęumuz durumda
emek cephesindeki sol gűçlerdeki krizden bahsettiniz,
tamamen katılıyorum. Teoman űztűrk’űn Birlik BaŐkanı
olduęu sűreçlerdeki emek gűçleriyle yaptığı műcade-
leye iliŐkin bununla nasıl bir gűnderme yapacaksınız?
Bu krizin aŐılmasına yűnelik olarak orasını biraz daha
açar mısınız?

Diğer bir soru da hocaların hocası değerli Korkut Bora-
tav Hocama. űlkede televizyon kanalları kapitalizmin
uzantıları tarafından muhasara altında. Daha yakın
zamana kadar televizyon kanallarının her birinin birisini
kapması için topuklara kurŐun sıkıldığı bir dűnemden
geldik buraya. Dolayısıyla, çok sayıda “ekonomist”
adı altında iktisadın arkasından hançerleyen tipler te-
levizyon kanallarında halkı zehirlemekle meŐgul. Ama

diğer taraftan baktığımızda, emek güçlerinin insanlığın eşit, özgür paylaşımını da bilimsel olarak açıklamak durumunda olan, buna da çok dikkat eden iktisatçı sayısında çok ciddi bir azalma var. Dolayısıyla, sizler gibi sayabileceğimiz iktisatçı sayısı bir elin parmaklarını bulmuyor. O zaman geçmişte bu kadroları oluşturan üniversitelerimizde bu alandaki eğitimde bir sorun mu var? Niye bu iktisatçı kadroların şu anda genişlemesi ve bu mücadelenin daha geniş bir hatta yayılması konusunda, bu bir elin parmaklarını geçmeyen iktisatçı sayısını neden artıramıyoruz? Bu konuda Korkut Hocam bir açıklama yaparsa sevinirim.

HAYDAR İLKER (*Jeoloji Mühendisleri Odası*)- Korkut Hocam ile İşaya Hocama birer sorum var. Korkut Hocama; 2001’de kitaplar fırlatıldı filan, kriz algısından bahsettiniz. Acaba bu 2001’deki algıyla daha sonraki algılaşma sürecinde bütün medya, şu, bu filan, işin üstüne gidip farklı bir şeyler oluşturduklar dediğiniz şu mu acaba? Emperyalizmin o büyük resmi içerisinde mevcut hükümete, iktidara biçilen rolden dolayı mı böyle bir algılaşmanın önüne geçilmek isteniliyor? Yani siyasi bir tercih mi? Onu soruyorum. Çok kısa olarak bu ideolojik krizin politik krize dönüşmesini, dönüştürülmesi gerektiğini bir özetlerseniz sevinirim. İdeolojik krizi politik krize döndüreceğiz ya, gerçi iktisadi bir soru değil, bu hepimizin görevi de, çok kısa açarsanız sevinirim.

İBRAHİM UĞURHAN (*Elektrik Mühendisleri Odası*)- Aziz Bey’in söylediği şey üzerinden gitmek istiyorum. Diyor ki; Mühendisler Odası, DİSK ve KESK, üç tane devrimci kuruluşla ilgili bir şey söyledi, çok ciddi bir şey, onun üzerinde durmak istiyorum. Paneller yapıyoruz, web sitelerine koyuyoruz, bunları yayınlıyoruz. Bunları biz söylüyoruz, biz dinliyoruz. Sevgili Teoman’a şöyle baktığım zaman bir şey aklıma geldi. Acaba Teoman bugün olsaydı, bugünkü biat kültürünü üzerimize giydiren bu iktidara karşı eylemi mi öne alırdı, yoksa web sitelerine çalışmalarını koyarak bu örgütü uyutmaya mı çalışırdı? Değerli arkadaşlar, kendimize gelmek zordurundayız. Türkiye ciddi bir zemin kayması içerisinde,

milletten ümmetçiliğe geçiş dönemi başlamıştır, başlıyor; buna dikkat etmek zorundayız. Ben hocalarımdan şunu rica ediyorum. Sosyalist geçinen hocalarımdan şunu rica ediyorum: Artık sokağa çıkma zamanıdır. Bilim adamıyla, demokratik kitle örgütleriyle, buralarda söylevlerle biz bu işin üstesinden gelemeyiz. Mutlaka ne yapıp yapıp meydanlara çıkmak zorundayız. Bugün teknolojik imkânlar var, Odaların imkânları var, bizim Oda yönetimlerinde olduğumuz gibi o imkânların öncesinde imkânlara sahibiz. Artık zaman eylem zamanıdır.

OTURUM BAŞKANI- Sağ olun.

Beşer dakikamız var, şairin dediği gibi “bazı soruların cevabını kendin ver” diye sorular vardı.

Buyurun Hocam.

Prof. Dr. İŞAYA ÜŞÜR- Doğrusu bu kadar güzel sorular olunca; öyle heyecanlı sorular sordun ki Haydar dostum, ayağa kalkmadan konuşmak nasıl mümkün olur? Biraz erkene aldım, bunu sonra söyleyecektim. Bu güzel sorularınız için çok teşekkür ederim. Az önce sevgili dostumuz Sayın Başkanımıza şunu söyledim; bir dokununca bin ah işitiyoruz. Bu ideolojik kriz, bu krizi sadece böyle iktisadi boyutla algılamamak lazım geldiğini vurguladım. Anlaşılan çok paralel şeyler düşünüyormuşuz, benzer şeyler düşünüyormuşuz. Bu tür şeyleri tabii burada ve buraya benzer yerlerde ya da başka yerlerde söylemenin çok da fazla bir anlamı yok. Söylüyoruz söylemesine ama ses getirebilecek şeyler buralarda oluyor. Ben biraz da ona güvenerek söylemiştim o tespiti, sizlerle bölüşmeyip kimlerle bölüşeceğim? Onun için bu tespitleri bölüşüyorum ve çok akademik, bilimsel bir tespittir bu bana sorarsanız.

Yalnız bazı kavramlara açıklık getirmede yarar görürüm. Bir tanesi şu: Finans kapital deyip duruyoruz. Bir arkadaşımız da soru sordu, ismini unuttum, beni bağışlasın. Bu finans kapital ilk ortaya çıktığındaki anlamla ya da örneğin, Lenin’in kullandığı anlamla bugün finans kapital ismi verilen anlam farklı. Örneğin, bugün finansal kapitalizm dediğinde Lenin’in söylediğinden

farklı bir şeyi kastediyoruz. Genellikle bu kavramlar birbirine karıştırılıyor. Yani finansal kriz dediğimizde, örneğin, Lenin'in açısından baksaydınız, Marks'ın açısından baksaydınız, çok farklı bir şey olurdu. Hatta 1970'lerde bile bugünkü anlamı kazanmamıştı. O söylediğiniz, ekonominin finanslaşması para sermayenin yanında daha çok bu türev piyasalarda karmaşık bir şey, o teknik taraflara girmeyelim. Uzmanlar bunun böyle 7 kuşak, 8 kuşak sürdüğü söylüyor, ben çok uzmanı değilim doğrusunu isterseniz. Dolayısıyla, birbirini şey yapıyor; ama buradaki kritik sorun şu: Dönüşümle ilgili bir tarafı var. Bunu örneğin, konut kredilerine baktığınız zaman çok net biçimde görüyorsunuz. Genellikle bankalar borç verirken, borç verdiği kimselerin ödeyebilir durumda olup olmadıklarını çok iyi araştırırlar. Tıpkı bizim burada da zaman zaman metroda görürsünüz, örneğin metroda yürürken bankaların kredi kartı verdiğini görürsünüz. Hemen oraya bir imza atıyorsunuz, 3 gün sonra, 5 gün sonra limitleri sınırlı da olsa kredi kartlarınız geliyor. Bakın, işte burada finanslaşma bu, sizi borçlandırıyor filan... Benim ideolojik kriz dediğim de oradan geliyor. Üzerinde biraz düşünmeden, bu hepimizin hoşuna gidiyor. Bugün çok şiir okundu, bir tane de ben okuyayım.

"İnsanların ince şeyler üzerinde durup düşünmeye zamanları yok

Kapitalizm öyle bir aşamaya geldi ki bugün içinden geçtiğimiz süre

Emek zamanlı düşünmüyoruz, düşünemiyoruz

Para zamanlı düşünüyoruz, finans zamanlı düşünüyoruz."

Zamanımıza da el koydu. İdeolojik kriz dediğim bu, bunlar üzerinde düşünmüyoruz, maalesef düşünmüyoruz. Bir arkadaşımız Hocamıza sordu, "yahu niye iktisatçı yetişmiyor?" Mesela, ben kendi adıma söyleyeyim, ben iktisatçı değilim. Tabii meslekten iktisatçayım, sağ olsun, iyi de hocalardan ders aldım, hocamdan ders aldım. Bu anlamda söyleyemiyorum. Bugün yaygın olan

televizyonlarda, ben şimdi isimlerini zikretmeyeyim, türden iktisatçı değil, ben kendimi sosyal bilimci olarak 8-10 yıldır aşağı yukarı öyle nitelendirmeye başladım artık ve ekonomi politikçiyim deyip işin içinden çıkıyorum; dolayısıyla, onlarla kendimi belli ölçülerde de olsa farklılaştırmaya çalışıyorum. O ideolojik baskılamalardan kendimi azade tutmak için; birinci tespit bu.

Değerli arkadaşlar, yine bu krizi ben üstü örtük olarak vurguladım. Krizlerin bir objektif temeli vardır, bir de sübjektif temeli vardır. Bu tıpkı veya çok büyük ölçüde diyeyim, hastalıklara benzer. Aynı hastalık bir kişi geldiğinde o kişinin tepkisi başka olur, bir başka kişiye gittiğinde o kişinin tepkisi başka olur; bu da işin sübjektif tarafı, bunu doktorlar da bilir. Toplumsal olaylar da üç aşağı beş yukarı buna benzer. Kriz karşısında göstereceğiniz tepki, bu ideolojik baskılandırmadan sıyrılıp ona belirli tepkileri vermediğiniz sürece sanki bir şey yokmuş gibi. Bir arkadaşımız heyecanlı bir biçimde çok güzel bir şey söyledi. Bu kadar kriz var, işsizlik var, sokaklarda yürüyen insan yok; burada paradoksal bir durum var. Burada aslında şaşırtıcı bir şey yok. Büyük yenilgi dönemlerinden sonra tarihsel olarak da biz bu tür olaylarla yüz yüze geliriz, karşı karşıya geliriz.

Mesele şudur: Peki bu nasıl aşılacak? İşte orada hepimize görevler düşüyor. Ben de sadece burada ki -burada yapan hocalarımız olduğu için ben onlar üzerinde durmadım, Korkut Hocam büyük bir etkinlikle yaptırakamsal dökümünü, ampirik dökümünü yapmakla değil, bunun sübjektif unsurları da var, ona dikkatinizi çektim. Bu ideolojik kriz, politik krize dönüştürülmediği sürece çalışan kesimlerin aleyhine bile dönebilir, döndüğü de tarihsel olarak görülmüştür, ben size onlarca örneğini verebilirim. Bu nasıl dönüştürülebilir? Bunun benim nazarımda çok kısa olarak iki koşulu var; birincisi, ideolojik araçlarınızı çok sağlam bir biçimde geliştireceksiniz. İkincisi, ideoloji demek, sadece teoriyle bağınızı kurmak demek değildir, pratikle de bağınızı kurmak demektir. Eğer bu teorinin pratikle bağını kurmazsanız benim anlattığım felsefe, felsefe olmaktan

çıkar, spekülasyona döner. Belki Odalarda dost sohbetlerinde bize prim kazandırır; ama orada kalır. Tabii ben biraz çok konuşan bir insanım, bu sorular da beni çok heyecanlandırdı. Ama dilerseniz, ben bu kadarla yetineyim. Sözü Aziz arkadaşşıma bırakayım.

Teşekkür ederim efendim.

Prof. Dr. AZİZ KONUKMAN- Bana bir tane soru geldi. Aslında soru gelmemesi iyi bir şey, demek ki, anlaşılmış, öyle anlaşılır; yani yanlış istatistik versek de anlaşılmış, o çok net gözüküyor. Tabii bu istatistik de garibanım asistanın günahını alacağız mecburen, benim yazımda da 3.8 diye çıkmış, çok acı bir şey. 13.8 bir öncekinde çıkmış, iki yazı yazmışım, birinde 13.8, birinde 3.8. Derdimizi anlatmak önemli, zaten 3.6'dan daha büyük küçülme başka nasıl olacak? 3.8 olsa olmaz.

Bizim bir pilot amca oğlu var. Pilotlarla bizim kaderimiz birbirine çok benziyor, "nasıl?" diyeceksiniz. Pilot kardeşim dedi ki; "Ben bir hata yaptığım an hatamın sonuçlarını göremem; çünkü ölürüm. Ama her gün doğrular yapıyorum, hiçbirisi haber olmuyor. Ben sürekli İstanbul, Adana, Artvin iniyorum, kimse de 'Atilla Konukman şuraya indi' demez." Bizim akademisyen şeyi de böyle; bir sürü doğru rakamlar söyledim, 300 taneye yakın rakam söylemişim, hiçbirisi değerli değildir; ama bir tanesinde hata yaptığım zaman bittin kardeşim; çünkü bu jüri psikolojisidir, hocalarda hep bir jüri şeyi vardır, puan verirler, hocanın da değerlendirmesini öyle değerlendirin.

Konuya gelem; arkadaşlar, bu teğet işini bu adam şaşırdı. Bu adamı iktisatçı diye tanımladılar, yapmayın böyle, bu kadar da ayağa düşürmeyin bu işi, Tayyip Bey'e iktisatçı dersiniz, hakikaten haksızlık yapmış olursunuz. Adam oralardan bir diploma almış, onu iktisatçı olarak tanımlamak haksızlık olur. Teğet konusundan önce onun meşhur bir açıklaması var, onu atlamışsınız. "Daha kriz tavan yapmadı" dedi, eyvah onu nasıl unuttunuz? Ağabey, eğri birden, bizim V'ler, U'lar ters oldu. Sonunda uzmanlar herhalde ona bir şeyler söylüyor,

ertesı gün o V, U'yu söyledi, o nasıl oldu, bilmiyorum, eğri birden tersine dönebildi, adamın öyle becerileri filan da var. Hocam teğet geçmesi için illa çember olması şart değil, onu söyleyeyim, biraz geometride anlaşıyoruz sizinle. Biliyorsunuz, doğru olmazsa, eğriye herhangi bir noktadan teğet çizmek kolay.

Bir arkadaşımız "ne oluyor yahu, niye bu toplumda bir tepki olmuyor" dedi, krizi algılama meselesi; arkadaşlar, bizim kriz tarihimize bakarsanız, biz hep bankacılık sektörüyle ilişkili krizler gördük. Ben sıradan bir adama sordum, "krizden ne anlarsın?" "Ağabey, bankalara hücum etme" dedi. İnsanlar krizi böyle biliyor. Bizim Türkiye'de fabrika kapandı diye krizi anlatamazsın, fabrikalar açılır, kapanır, yenisi kurulur. Banka başka bir şey, bankada para batıyor, şakası yok bu işin. Onun için bizim toplum, mevduat sahiplerine bakın, öyle zenginlerin filan mevduatı var diye düşünmeyin, o tek tek, küçük hesaplar vardır, hepimizin bir yerlerde bir şeyi vardır. Başbakan haklı, diyor ya, "sizin bir yerlerde bir şeyiniz vardır," var hakikaten bankacılık sektöründe. Dolayısıyla, bankacılık sektöründe kriz olmadığı için algılama gecikmesi kaçınılmaz bir şey, yani ona şaşmamak lazım. Dolayısıyla da bunun siyasal bir dönüşümünün olmamasına da şaşmamak lazım.

Şöyle söyleyelim: Türkiye ekonomisi büyürken de istihdam yaratmıyordu, sokaktaki adama ne neması vardı? Allah aşkına söyleyin, büyüyen ekonominin ne nemasını gördü sokaktaki adam, hiçbiri görmedi. O dönemde sokağa çıkamayan bir kitle var, onu birden unutturdunuz. Sanki böyle toplum öncesinde çok örgütlüydünüz, acayip bir şekilde mücadele veriyormuş, kahramanca, militanca kavgalar veriyormuş, hayır, öyle bir şey yok. 1 Mayıs'ta bizi fena okşadılar, o kadar. 1 Mayıs'ın dışında millet sokağa çıktı, geldi, hatta boşaldık, gazımızı da aldık. Meydanlara çıkmak da öyle eskisi kadar ses getiren bir şey değil. Dolayısıyla, sorunumuz şurada: Sokağa çıkıp çıkmamak değil, sokağa çıktığın zaman sonuç almak, bizim problemimiz burada. Yani biz mitinglere geliyoruz, şaka değil, otobüslerle dolup

geliyoruz, sonra bir şey olmuyor. İnsanlar bir şey olmadığı için bu sefer gelmemeye başlıyor. Sorun gelip de bir şey yapamamak, gelip de bir sonuç alamamak. Mısır örneğini onun için verdim; ekmeğe zam yapıyor, zam yapılan şeyi geri aldırıyor. Bana bir tane örnek hatırlatın, bunu birisini suçlamak için de söylemiyorum, sakın ha, arkadaş beni yanlış anladı. Yani ben mevcut demokratik kitle örgütlerini, meslek örgütlerini doğrudan yöneticilerini filan da hedef almıyorum. Sonuç; manzara bu, herhangi bir şeyi değiştirebildiğimiz somut bir örnek hatırlamıyorum, varsa siz bana hatırlatın, ben bilmeyorum.

SALONDAN- Kabul edilmiş çaresizlik duygusu...

Prof. Dr. AZİZ KONUKMAN- Kriz öncesi durum böyleydi, krizde ise, Korkut Hoca çok haklı, insanlar mutlaka sömürüyü gördükçe daha çok örgütlü olacak diye bir şey yok. O çok çok ekonomist bir yorum olur. Yani sefaleti gören haydi mücadeleye, yok öyle bir şey. Tam tersine işçi sınıfı bilinç körelmeleriyle karşı karşıya, tam tersine kriz dönemleri kafasına vurulduğu, tamamıyla ekme, gıda, bilmem ne peşine düştüğü için adam ne okur, ne çizer, ne sinema, ne tiyatro, ne kültürel faaliyet, onlar boşa gider, hepsi biter. Onun için toplumun bugün bu noktaya gelmesinin kriz öncesi koşullarını analiz edelim. Yoksa krizde niye çıkmıyor, niye? Bakın, bu sizi şaşırtmaz mı? TOBB'un kampanyası var, eve kapanma çarşıya çık. Kim katılıyor, kampanyanın en önemli ortağı kim? TÜRK-İŞ, KAMUSEN, HAK-İŞ, halbuki slogan ne olmalı? "Evi bırak, sokağa çık" hayır, adam "pazara çık" diyor; böyle bir şey olabilir mi? Birlikte pazara çıkıyoruz, kol kolayız, adamı işten atmış. (Gülüşmeler)

"Pazara çık, pazara çık" çıktık, yan yana kol kolayız, adamı işten atmış, "bir kalemde 300 kişiyi attım" diyor, röportajda söylüyor, ben uydurmuyorum. "Şu kadar adamı attım, kriz koşullarında mecbur kaldım" diyor, öbürü de sendikalı onun yanında, atılan arkadaşının canı yanmış, o da orada duruyor, ne yapacak? Gelir yok, para yok, bilmem ne yok, "sokağa çıkma, paza-

ra çık;" bu ancak ertelenmiş talebi harekete geçirir. Yani bir zaman "harcamayayım" filan diyen kesimler ancak bu şeyin muhatabı olur, işçi sınıfının burada ne işi var kardeşim? Senin bu kampanyada yerin ne? Problem burada, problem krizi algılayamamak filan değil. Problem, kriz öncesi zaten militanlaşamayan, ciddi anlamda sınıf refleksleri veremeyen bir hareketin yüzünden bugün bunlar oluyor. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Sağ olun, teşekkür ederim.

Hocam buyurun.

Prof. Dr. KORKUT BORATAV- Teğet geçme iddiasıyla ilgili olarak doğru saptamalar yaptı arkadaşım Aziz. İktisatçıların durumuna bakarsak; o kadar az değiliz. Siz, bizi seviyorsunuz da, durmadan bizleri çağırıyorsunuz. Aslında gençleri biraz daha arayın. Değerli arkadaşlarımız var. Arayan mevlasını da bulur, belasını da; o ayrı mesele. (Gülüşmeler) Biz de destek veririz. Ama olayın bir başka boyutu da var: 1980 öncesinde kendini solda hissetmeyen kişi aydın sayılmazdı zaten. Herkes solcuydu, iktisatçıların da çoğu solcuydu. 1980 öncesinin en militan devrimcileri arasında olanlardan bazıları, daha sonraları ekonomi yönetiminin en üst noktalarına gelmişlerdir.

Ben biraz bu algılama işinden bahsedeceğim. Aziz, "sokağa çıkma, pazara çık" sloganını eleştirdi. İstanbul'da iyi yapmışlar. Elleri sağ olsun, halkevçiler gitmiş Migros'a, sepeti doldurmuşlar, "hadi bakalım, patronlarınızın tavsiyesine uyduk; pazara çıktık; ihtiyaçlarımızı topladık; bize eyvallah" deyip para ödmeden kasalara gelmişler. (Gülüşmeler) Tabii oradaki mesele şu: Geride kalan Migros müşterileri, kuyrukta bekleyenler bunları alkışladı mı, lanetledi mi? Bütün mesele o.

Emekçiler niye krizde sokağa çıkmıyorlar? Bu soruyu Mustafa Sönmez güzel yanıtladı: "Emekçi saflarında örgütlenme yok, cemaatler var" dedi. 2001 krizi için bir parlamentoyu tamamen tasfiye etti? Cemaatler türü örgütlenmeyi, Teoman Öztürk'ler döneminin devrimci örgütlenmesi gibi kullandıkları için iktidara geldiler.

Yani halkın saflarında çalıştıkları oranda başarılı oldular. Dikkat ediniz, Amerikan emperyalizminin niçin bu kadar kuyruğunda gittikleri halde camii cemaati niye bir gün sokağa çıkmadı? Nerede İslamcı halkın anti-emperyalist refleksi? Meclis Mart tezkeresini görüşürken Ankara'daki savaş karşıtı büyük gösterinin içinde bir tek İslamcı grup var mıydı? Türkiye'nin bütün ilerici reflekslerinin toplanıp yaptığı ve aslında Meclis'ten tezkerenin reddine de katkı yapan o büyük ve etkili gösteride bir tek İslamcı grup yoktu.

TÜRK-İŞ müzakere yapıyor. Koordinasyon yapan bakan diyor ki; "eğer greve giderseniz, biz kazançlı çıkarız". Bu kişi, artı değer yarattıkları için kattıkları değer ancak bir bölümünü alan işçilere diyor ki; "Ben sana açıktan para veriyorum, keşke greve çıksan da ben kazançlı çıksam." Bir ara Zonguldak'ta Alaton'un, "Zonguldak kapanırsa, Türkiye kazançlı çıkar" demesi gibi bir safsatadır bu. Buna cevap veremezse o sendikacı, o sendikacılıkta hayat yoktur, zaten yüzde 3+4'ü 3+5'e çevirince de susar. Sendikacının görüşmelerde şunu demesi lazım: "Bu krizin sorumlusu ben değilim, zaten bu krizden kurtulmak istiyorsan gerçekten, talebi genişletmenin tek yolu sendika taleplerine karşılık vermendir, asgari ücreti artırmandır, işsizlik fonunu tamamen harcamandır, açıktan iki veya üç emekli maaşı vermendir; çünkü bunlar otomatik olarak talebe dönüşür ve krizden çıkışın ivmesi böylece sağlanır. Buna mukabil senin yaptığın, işverenlere yatırım indirimi önermektir. Bu krizden kurtulmanın aracı değildir." Bu öneriye en güzel tepkiyi de Odalar Birliğinin Başkanı verdi ve "Fabrikalarımız yüzde 70 kapasiteyle çalışırken, kimse yatırım indirimine heveslenip yatırım yapmayacaktır" dedi. Hükümetle müzakere eden sendikacının bunu demesi lazım, diyemediği için; "Kriz dıştan geldi; hükümetin kusuru yok" söylemine teslim oluyor. Bu söylemin başladığı andan itibaren, sendikacıların, muhalefetin gereken tepkisi, "Efendi, senin için çürük olduğu için dıştan gelen rüzgâr seni sert çarpacak, şimdiden söylüyoruz" olmalıydı. Bizler ve genç arkadaşlarımız işlerin iyi gider görüldüğü tarihten

itibaren şunu sistematik olarak sizlere de söyledik, çok toplantıda söyledik. 1980'den itibaren, yani neoliberal sistemin dünya ekonomisini etkisi altına aldığı tarihten bu yana emperyalizmin çevresinde patlak veren bütün krizler, dış kaynak girişlerinin ani olarak durması veya çıkışa dönmesi halinde patlak vermiştir, bütün krizler budur. 1980 sonrasının Latin Amerika krizi budur. 1994 Türkiye, 1995 Meksika krizi, 1998 Uzakdoğu krizi budur, 2001 Türkiye krizi budur. Dolayısıyla, işlerin iyi gittiği dönemde "Bol kepçe gelen sermayeye teslim olma; dikkat et, durduğu anda sen krize en ağır sen sürükleneceksin" uyarılarını ısrarla sürdürdük. Bunları dinlemeyen, farketmeyen iktidar krizin sorumluluğunu başkalarına, dış dünyaya atamaz.

Üçüncü husus şu: Yerel seçimler sırasında CHP iyi bildiği Kıbrıs, Güneydoğu, Ermeni teranesini biraz bıraktı ve oy oranları bir parça yükseldi. Ama halk muhalefetini üstlenmeye bugünkü meşrebi müsait değil. CHP gibi bir merkez partisini küçük görmeyin sevgili arkadaşlar. Ne zaman sola kaymışsa, çok ılımlı da olsa bir sınıf çizgisi izlemiştir; birinci parti olmuştur. 1974'te olmuştur, 77'de olmuştur ve 1989'da İnönü'nün liderliğindeki SHP olmuştur. CHP sola kaydığı zaman bütün sol da açılır ve ferahlar. Sermayeye teslim olmuş, kendini satmışsa; halk sınıflarıyla bağlarını koparmışsa; gecekonducularda, varoşlarda, İslamcı partilerin yaptığı cemaat çalışması gibi halkı örgütlendirme çalışması yapmayı unutmuş ise; halk sınıflarının siyasi İslam'ın kontrolüne girmeleri de kaçınılmaz olur. Benim de söyleyeceklerim bu kadar, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

OTURUM BAŞKANI- Evet, sevgili arkadaşlar, her üç Hocamıza da örgütümüz adına, bugünü düzenleyen arkadaşlarım adına çok teşekkür ediyorum. Bu panelin Teoman Öztürk'ün, sevgili Başkanın anısına çok yakıştığına inanıyorum; bunu gerçekten samimiyetimle söylüyorum. Şimdi sizinle bir şeyi paylaşmak istedim; bazen soruyorlar, "Böyle bir örgütsünüz, bir meslek örgütü, sonuçta Türkiye'de bir demokrasi mücadelesinin şu ya da bu yerinde yer alıyorsunuz, size akıl verenler

kim?" diyorlar. Bu başkalarının kurduğu ortamda bizden olmayan başkalarının sorduğu sorular. "Örgütün 30 yıllık birikimi var, 23 Odamız var, çok birikimli arkadaşlarımız var, çok çalışıyoruz, kendi örgütümüzün iç dinamikleri var, yol haritamız 70'lerde çizilmiş, bunları şekilliyoruz" diyorum. Ama çok sıkıştığım zamanda da üç tane Hocamızın adını veriyorum, diyorum "Bunlar bizi böyle yönlendiriyor," onlar da akıllarında kalsın. (Gülüşmeler, Alkışlar)

Sevgili arkadaşlar, Teoman Öztürk'ün anısına, sevgili Başkanın anısına, kapanış olarak da onun sözlerini söyleyeyim: *"Yüreğinizdeki insan sevgisi ve yurtseverliği baskı ve zulüm yöntemlerinin söküp atamayacağına bilinci içinde bilimi ve tekniği emperyalizme ve sömürgecilere değil, emekçi halkımıza sunmak için her çabayı güçlendirerek sürdürme yolunda inançlı ve kararlıyız."* TMMOB kadroları ve Odaları bunu söylüyor.

Sağ olun, iyi akşamlar. (Alkışlar)

----&----

